

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ST.—NO. 1226.

Entered as second-class matter December 6, 1927, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879

CHICAGO, ILL., 12. MARCA, (MARCH 12,) 1931

Published weekly at
3639 W. 26th St.

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

LETO—VOL. XXVI.

RASTOČA EKONOMSKA KRIZA POVEČAVA REAKCIJO

PRED. HOOVER PROTI DRŽAVNEMU OBRATOVANJU LJUDSKIH POSESTI

Napadi na svobodo tiska. — "Delavski" departm. proti radikalcem. — Ofenzive privatnih interesov

V kongresu se že dolgo pričajo, kaj početi z Muscle Shoals v Alabami. Vlada Zed. držav je tu med vojno zgradila velike vodne in druge naprave za produciranje nitrata v vojne namene. Muscle Shoals je možno preuredit v ogromne elektrarne, ker je na razpolago velika vodna sila, in pa v izdelovalnice umetnih gnojil. Prvo in drugo bi koristilo prebivalstvo, ker bi dobilo cene no električno silo in farmarji dobra gnojila po zmerni ceni. Velike koristi bi imela tudi industrija v bližini teh elektrarn, ker bi dobila pogonsko silo za mal denar. Večja skupina senatorjev in kongresnikov se že dolgo bori, da bi naprave v Muscle Shoals začela obravnavati zvezna vlada, katera jih lastuje. V tem smislu je bil končno v obeh zbornicah sprejet predlog senatorja Norrisa, toda predsednik Hoover ga je 3. marca vetiral z dolgim komentarjem, v katerem pravi, da ni naloga federalne vlade iti v tak business, ki je v tej deželi privatna domena in stvar privatne iniciative. Vladno obravnavanje omenjenih naprav bi pomenilo vladno konkuriranje privatnim kompanijam, česar se mora vrla ogibati, pravi Hoover. Nadalje bi socialno lastništvo in obravnavanje ubilo voljo za privatno iniciativ; ljudstvu samemu moramo prepustiti, da razvija industrijo ter druge naprave po svoji potrebi in volji, kajti na ta način vzdržimo načelo enakih priložnosti za vse, modruje predsednik.

Cikaška Tribuna je imenovala Norrisovo predlogo "komunizem", kakršnega izvaja Stalin v Rusiji, in naravnovo hvali Hooverja, ker jo je vetiral. Predloga je dobila v senatu večino tudi po vetiranju, toda ni bila zadostna, da bi mogla postati zakon proti predsednikovemu vetu.

Muscle Shoals je zopet dokaz, kako se Hooverjeva administracija briga za interese privatnega biznisa, in kako malo storii za milijone, ki so prizadeti vsled depresije. Njegov argument o "enakih priložnostih" ter "privatni iniciativi" je vprito sedanje situacije ničev, kajti kdo danes še verjame, da imamo "vsi enake priložnosti"? In kaj je doseglia "privatna iniciativa" v prizadevanjih, da omili bedo med milijoni brezposelnih?

Hooverjev veto Norrisove

DOM BREZPOSELNH KJERKOLJ POD STREHO

Stotisoč brezposelnih je že brez rednega stanovanja. Pohajajo na prostem in spe v azilih, ki jih jim oskrbujejo občine, okraji in dobrodelne organizacije. Število brezdomcev se množi z vsakim dnem. Ko pojdejo zadnji centi, ali ko jim je odrečen kredit, so na prostem. Mnogi se v svoji izčrpanosti potikajo po ulicah brez cilja. V h'adnih nočeh jih sprejme policija ter jim da ležišče v kletih, kakor vidite tu na sliki. Se že spominjate Hooverjevih objub l. 1928?

POVOLJEN NAPREDEK SOCIALIZACIJE KMETIJ V RUSIJI

To 20. februarja je Sovjetska Unija socializirala 8,250,000 kmetij, ki se jih zdaj kolktivno obdeluje in upravlja. Približno 33 odstotkov vseh kmetiških posestev je zdaj v kolktivni upravi. Z novimi metodami se obdelava veliko več zemlje kakor preje na separativnih kmetijah.

Produkcija bo še bolj dvignjena, kadar bodo ruske tovarne mogle oskrbeti zadostno poljskih strojev.

Letos pošljeno na kmetije 120,000 novih traktorjev, kar pa še z daleč ne zadostuje potrebam. Kolktivno obdelovanje je zelo spremeno življenjske načine ruskih mužikov, kateri se naseljuje v komunalna stanovanja s komunalnimi kuhinjami, pralnicami in zabavišči. Precej neprilik je radi plač, ker jih je težko razdeliti po vrednosti dela, toda komunalna uprava upa, da v teku časa premaga te kakor vse druge težkoce.

KRUPSKAJA NADALJUJE Z LENINOVIM DELOM

Nadežna K. Krupskaja, vodova po pokojnem Lenini, je še vedno aktivna, največ na pravosvetnem polju. Ta slika je bila vzeta meseca februarja, ko je govorila v Moskvi na radio ob priliku slavnosti 13. obletnice ustanovitve rdeče armade.

PRIPRAVLJALNA KONFERENCA ZA SOC. KAMPANJO V BODOČEM LETU

Načrt za skupno zborovanje zastopnikov delavskih političnih organizacij in naprednih unij

Socialistična stranka dela načrte za volilno kampanjo v prihodnjem letu, katerih cilj je, da se pridobi napredne unije ter druge progresivne delavske organizacije za sodelovanje.

Eksekutiva soc. stranke, ki je imela v začetku marca sejo v Washingtonu, D. C., je med drugim sklenila, da se sklice pripravljalno konferenco socialističnih predstavnikov iz vseh držav Unije, katera se bo vrnila 19.-21. junija v Milwaukee, Wis.

Stranka smatra, da bo imela za svojo predsedniško kampanjo v prihodnjem letu izredno ugodne okoliščine, in v namenu, da se to izkoristi, želi strnjene delavskih sil, katere so neodvisno politično akcijo. Zato bo na eno prihodnjih konferenc povabilna na posvetovanje zastopnike farmarske-delavske stranke v Minnesota, Colorado in Illinois, Delavsko stranko v Pennsylvaniji, neodvisne delavske stranke v New Bedfordu, Mass., Buffalo in Niagara Fallsu, N. Y., industrialno demokratsko stranko Commonwealth Land party, vse dravne delavske federacije, čikaško delavsko federacijo, Konferenco za progresivno delavsko akcijo, Ligo za neodvisno politično akcijo in slednje unije:

United Mine Workers (Springfield), International Typographical Union, International Ladies' Garment Workers' Union, Amalgamated Association of Iron, Steel and Tin Workers, International Molders' Union, Painters, Paperhangers and Decorators, Amalgamated Clothing Workers, Brewery Workers, Brick and Clay Workers, Fur Workers, International Association of Machinists, Brotherhood of Railway Clerks, Cloth Hat and Cap and Millinery Workers, Leather Goods Workers, Maintenance of Way Employees, International Brotherhood of Electrical Workers, Granite Cutters' International Union, Roofers' International Union, Pattern Makers' League, Metal Polishers, Upholsterers' Union, Pulp, Sulphite and Paper Mill Workers, Brotherhood

Španija odpravlja cenzuro

Španija, ki ima velike notranje zapletitije, se rada zateka v cenzuri. Dne 4. marca je vlada nazanila, da ne bo več cenzurirala poročil, ki jih pošiljajo poročevalci zunanjih listov iz Španije. Zdaj je Italija edina država v Evropi, ki še prakticira tako kontrola nad brzozavi in inozemstvo.

Nepojasnjeni dohodki

V New Yorku že dolgo preiskujejo korupcijo v raznih uradih. V enem slučaju so doginali, da je neki policaj, ki ima le okrog dva tisoč dolarov letne plačo, vložil v banko v teku petih let \$83,000. Komisija ga je vprašala, kako je mogel prihraniti tisočake več kot pa je zaslužil, pa je dejal, da je to njegova osebna zadeva, ki ne bi smela brigati nikogar razen njega.

Izdatki s kongresom

Vsak dan zasedanja ameriškega kongresa stane ameriške davkoplačevalce \$11,000. Zdaj je na počitnicah.

GANDHI IN IRWIN SE SPORAZUMELA ZA PORAVNAVNO

Prvi koraki za mirno rešitev indijskega vprašanja uspešni. — Gandhijevi indijski kongres bo sodeloval na konferenci za sestavo indijske konstitucije.

Kar se je zdelo svetu že skoro nemogoče, se je zgodilo. Anglija je veliko popustila in angleška indijska vlada je sporočila Gandhiju, da je v interesu obeh dežel, ako se odločita za sodelovanje. Angleški podkralj lord Irwin je povabil Gandhija na posvetovanja, ki so se vršila več dni. Končala so se s sporazumom. Na kongresu, ki bo izdelal ustavo za Indijo, bodo sodelovale vse indijske struje in Anglija. Dasi bo do končne rešitve še mnogo zaprek in nesporazumov, smatrajo poznavalec razmer, da je glavna ovira odstranjena. Zasluga za sporazum gre Gandhiji, vztrajnosti ter dobrimi volji delavske vlade v Angliji.

Veliki izdatki za francosko armando

Francoski proračun določa v letu 1931 za armando \$258,000,000. Nič še ne izgleda, da pride do razorožitve.

TUDI POSLEDICA RUSKE REVOLUCIJE

Knez Beloserski je bil pod carizmom general z velikimi dohodki. Živel je v izobilju, kakor vsa taka gospoda pod vladajočim carjam. Zdaj je knez Beloserski starec brez sredstev. Igra po berlinskih ulicah na gosli in pobira miloščino. Njegova slika spodaj je bila vzeta v času carizma, gornja pa je iz njegovih sedanjih dni. O povratku carizma nič več ne sanja.

Glasovi iz našega Gibanja

ZAPISNIK KONFERENCE J.S.Z. ZA ZAPADNO PENNSYLVANIJO

Konferenca soc. klubov ter društev Prosvetne matice z delokrogom v zapadni Pennsylvaniji se je vršila v nedeljo 22. feb. 1931 v Slovenskem domu v Pittsburghu, Pa.

Zborovanje je otvoril ob 10:30 dopoldne tajnik Jacob Ambrožič s primernim nagonom ter z nasvetom mladihi, da naj se oprime našega dela.

Za predsednika se je soglasno izvoljen Anton Zornik st., in za zapisnikarja Bartol Yerant. Predsednik Zornik oznaciči namen in pomen konference JSZ, nakar se preide na nadaljevanje sporeda.

Zapisnik prejšnje konference sprejet kot predložen.

Korespondenca — Tajnik Ambrožič prečita pisma iz urada JSZ, ki so vzeta na znanje.

Poročilo nadzornega odbora se odobri. Ob času seje je bilo v konferenčni blagajni \$21.33.

Organizator konference Geo. Smrekar (namestnik Jno. Terčelja) pravi, da nima kaj posebnega poročati, a brez uspeha tudi ni bil.

Poročila zastopnikov klubov: L. Bartol od št. 118, Canonsburg, opisuje delavsko gibanje in pravi, da je glavna ovira k boljšemu napredku sedanja depresija.

Lov. Kavčič, št. 13, Sygan, poroča o agilnosti sodrugov njihovega kluba. Proletarci je med njimi povoljno razširjen. Obiskal jih je tudi s. Jos. Snoy. Z agitacijo je zadovoljivo uspel. Klub št. 13 ima v načrtu dramsko priredbo in se v ta namen posvetuje s sod. Snyem za sodelovanje brigeporškega kluba.

Sodružica Mary Fradel iz Latrobe pravi, da člani njihovega kluba redno plačujejo mesečne prispevke, da pa bi se klub povzpel na večje število članov, zdaj še ni na vidiku. Isto potrjuje s. John Fradel.

Anton Zornik st., Herminie, pravi, da njihov klub s 14 člani uspešno deluje v zvici slabim delavskim razmeram.

L. Bartol, Canonsburg, pravi, da priredi klub št. 118 slavnost 1. maja.

John Ban, Pittsburgh, pravi, da o njihovem klubu nima česa posebnega poročati.

Jack Škerl poroča, da bo imel klub št. 175 v Moon Runu skupno z društvom 18. aprila priredbo, o kateri bo podrobneje poročano v listih.

L. Britz od kluba št. 184, Lawrence, podaja sliko razmer, ki v marsikaknem kraju ne samo povzročajo mizerijo, nego tudi tiše k tloru na predne elemente.

Fr. Auguštin, Imperial, poroča o novoustanovljenem klubu s 17 člani, v katerega je potem pristopilo še šest članov, tako da je imel ob času konference 23 članov in članic. Proletarci je v naselbini zelo razširjen in izgleda, da dobi še več naročnikov. Navzoči so to poročilo sprejeli z odobravljencem na znanje in predsednik Zornik priporoča naselbino Imperial v posnemanje.

Poročila zastopnikov društva Prosvetne matice:

John Virant od druš. št. 6 SNPJ. poroča o naklonjenosti, ki jo goji članstvo do te ustanove. Ob enem v daljšem govoru razpravlja o delavskem gibantu.

Nadalje so imeli poročila Anton Zornik st. od druš. št. 87 SNPJ. L. Kavčič od druš. št. 6 SNPJ., s. Yerala od druš. št. 88 SNPJ., L. Britz od druš. št. 245 SNPJ., Geo. Smrekar od druš. št. 122 SNPJ. in več drugih, med njimi nekaj, ki so bili na zborovanju neuradno.

M. Tekavec od druš. št. 138 SNPJ. poudarja, da bomo sodelujoči drug z drugim lahko veliko dosegli za pojačanje našega gibanta. O druš. št. 318 Baggally, je poročal s. Fradel; za Izobraževalni dom v White Valley s. Dermota; o druš. št. 138 SNPJ. John Terčelj; o razmerah na Library Cyril Ocepek.

John Ban je govoril o programu Prosvetne matice ter o važnosti izobraževalnega dela. V istem smislu je govoril o delu soc. stranke L. Glažar od druš. št. 295 SNPJ.

Anton Zornik st. poroča, da njihovo druš. št. 87 SNPJ. prispeva \$12 letno državnemu organizaciji soc. stranke v fond za novo informativno delo.

Vsa poročila so bila vzeta na znanje.

V razpravi o agitaciji za JSZ, in Proletarci ter o širjenju socialistične literature pritoči s. Kavčič, da kjer le mogoče, naj se reorganizira klube, ki so postali v teku prešlih let neaktivni, oziroma so razpadli. Skleneno, da se v tem oziru podvzamejo potrebni koraki.

M. Tekavc apelira na načelo, da naj ne zamude nobene priložnosti agitirati za Proletarca.

S. Shafer govoril o važnosti delavskega tiska, s katerim se najuspešnejše v trajno širijo socialistične ideje.

J. Ambrožič priporoča, da se podvzame akcijo za ustavitev klubov v vseh naselbinah, kjer predvidevamo uspeh. Se upošteva.

John Terčelj izjava, da je načelni cilj in namen zmaga ter napredka. Ne ostati zadaj, nego prodirati, zato je važno in potrebno, da jačamo svoje vrste.

Zaključek prve seje ob 12:45 pop.

Nadaljevanje zborovanja ob 1:30 pop.

V angleškem govoru s. Virant ml. naglaša, da je važen problem, kateremu moramo posvetiti vso pažnjo, vprašanje brezposelnosti. V ta namen predloži od kluba št. 13 rezolucijo, s katero se konferenca obveže aktivno posegati v akcije za sprejetje zakonov, s katerimi naj se brezposelnim omili žalostno stanje. Resolucija je bila sprejeta ter poslana na določeno mesto.

Angleški referat o potih in sredstvih za pojačanje soc. stranke je podala sodružica Jane Fradel. Sprejet z odobravljencem na znanje.

V Providenu, Rhode Island, se je do godil na državnem pomolu požar, ki je napravil nad milijon škode. Pomol je dolg 600 čevljev s trinadstropnim skladisčem. Parnike ob pomolu so odvlekli na varno.

Pismo Workers' International Reliefa, ki predlaga, da se udeleži tega zborovanja par njegovih govornikov, zborniki odkloni iz razloga, da je čas za to prekratek in pa poradi izkušenj, ki jih imamo iz leta 1922.

V razpravi o uniji premogarjev je sprejet predlog, da Konferenca podpira reorganiziranje UMW s sedežem v Springfieldu.

L. Glažar predlaga, da konferenca izvoli dva člana, katera naj skušata reorganizirati klub št. 195. Sprejeto. Izvoljeni sta L. Glažar in s. Virant ml.

V odboru za negovanje propagande in informativnih predavanj s pomočjo slik so izvoljeni, Anton Zornik st. in m. L. Glažar in Jane Fradel. Odboru se da polno moč, da v svojem delokrogu postopa po najboljši uvidevnosti.

Sprejet predlog, da Konferenca priredi prihodnje poletje piknik in šaloigro v Moon Runu. Pripravljalni odbor za to pridrepitev tvorita Jacob Ambrožič in s. Škerl..

Dosedanji odbor Konferenca je ponovno izvoljen.

Prihodnje zborovanje se vrši 28. junija ob 10. dop. v Slovenskem domu na Imperialu. Konec seje.

Anton Zornik, predsednik. Jacob Ambrožič, tajnik. Bartol Yerant, zapisnik.

Zaključek prve seje ob 12:45 pop.

Nadaljevanje zborovanja ob 1:30 pop.

V angleškem govoru s. Virant ml. naglaša, da je važen problem, kateremu moramo posvetiti vso pažnjo, vprašanje brezposelnosti. V ta namen predloži od kluba št. 13 rezolucijo, s katero se konferenca obveže aktivno posegati v akcije za sprejetje zakonov, s katerimi naj se brezposelnim omili žalostno stanje. Resolucija je bila sprejeta ter poslana na določeno mesto.

Angleški referat o potih in sredstvih za pojačanje soc. stranke je podala sodružica Jane Fradel. Sprejet z odobravljencem na znanje.

Za takoj majhno naselbino kot je njihova so ti smrtni slučaji velik udarec in seveda posebno še za prizadeti družini.

Iz Krayna zdaj menda nihče ne dopisuje v liste. Preje je to dejal Pečarič, ki pa se je izselil.—A. V.

Naše novice

Forest City, Pa. — V začetku februarja mi je prišlo na uho, da bosta imela pri nas 15. feb. koncert odlična pevca Banovec in Šubelj. Sprva niti verjamem, kajti dobiti k nam kakoge pevca, je pravcata težava. Sele ko mi je rojak A. Gostiša pokazal njuno pismo, sem se uveril, da je resnica. Vseled kratkega časa se ni moglo koncerta zadosti oglašati in ga objaviti v listih. Na drugi strani pa je precej krvide na pevskima zboroma, ker se nista za stvar zavzelak karok bi se moral.

Gdje Ropasovi so koncert prošlo leto aranžirala društva SNPJ. Frank Povhe prečital poslovilni govor; A. Zaitz, predsednik druš. SSPZ, je imel istotako kratke nagovor pokojniku v zadnje slovo. Za pokojnim so drugom Joe Pavškom je on prvi pokopan na našem pokopališču. Kdo bi si mislil takrat, da mu bo Matt, junak v postavi in trdnega zdravja, tako kmalu sledil. Imel je namen delati v majni še par mesecev, potem bi si poiskal delo kje zunaj na zraku. Ni mu bilo dano. Dal je življence za premog, kakor že stotisočeri rudarji po svetu, ki kopljajo bogastvo in srečo drugim ljudem. Pri delu se mu je vnel naboj par minut predno je bil gotov s poslom, ter ga ubilo. Pokojni je bil rojen leta 1889 v okolici Tolmina. V Ameriki je bil 17 let. V Forest City je prišel pred 5 leti. Prej

letarca in Prosvete. V naselbini je dobro poznan in prijubljen, star boritelj za unijo rudarjev. Pred leti so ga v stavki v West Virginiji kot aktivnega unijskega agitatorja zaeno z več drugimi aretili ter ga naložili v vlak. Tisto karo, v kateri se so vozili, so na poti prevrnili. Na srečo on ni dobil večjih poškodb. Vendar je mnogo povedati o bojih rudarjev v stavkah. Za unijo se je zanimal tudi takuk.

Bil je odkritosrčen, pošten in naklonjen našemu gibantu, kateremu ni odrekal podpore in sodelovanja.

Tudi v društvih ga bomo pogrešali. Udeleževal se je sej redno ter bil aktiven v njih. Pokopan je bil 28. feb. po civilnem obredu ob veliki udeležbi na pokopališču druš. št. 124 SNPJ. Pri odprtju grobu je predsednik druš. SNPJ. Frank Povhe prečital poslovilni govor; A. Zaitz, predsednik druš. SSPZ, je imel istotako kratke nagovor pokojniku v zadnje slovo. Za pokojnim so drugom Joe Pavškom je on prvi pokopan na našem pokopališču. Kdo bi si mislil takrat, da mu bo Matt, junak v postavi in trdnega zdravja, tako kmalu sledil. Imel je namen delati v majni še par mesecev, potem bi si poiskal delo kje zunaj na zraku. Ni mu bilo dano. Dal je življence za premog, kakor že stotisočeri rudarji po svetu, ki kopljajo bogastvo in srečo drugim ljudem. Pri delu se mu je vnel naboj par minut predno je bil gotov s poslom, ter ga ubilo. Pokojni je bil rojen leta 1889 v okolici Tolmina. V Ameriki je bil 17 let. V Forest City je prišel pred 5 leti. Prej

je bil v West Virginiji in Ohiu. Tu zapušča soprogo, dve hčerki in tri bratrance, v starem kraju pa brata in dve sestri.

Casten Ti spomin, Matt, so progi in družini pa moje globočko sožalje.

Anton Zaitz.

Velika udeležba na socialističnem shodu v Detroitu

Detroit, Mich. — V nedeljo 1. marca je govoril v City College avditoriju znani socialistični voditelj Norman Thomas, Shoda, katerega je sklical odbor socialistične stranke države Michigan, se je udeležilo nad tri tisoč oseb.

Thomas je govoril o brezposelnosti, ekonomski depresiji ter splošni situaciji v tej kot v drugih deželah. Za svoja izvajanja je žel velike ovacijs.

Po končanem govoru so sledila vprašanja, največ od naših prijateljev komunistov, na katera je Thomas zelo spremno odgovarjal. Ljudstvo se je nad uspehom shoda zadovoljno razšlo.

Tu se je ustanovila podružnica znane delavške šole Brookwood Labor College. Zelo priporočljivo je, da se bi te prilike poslužili naši rojaki, posebno mlajši. Brez trenirnih v izobraženih delavcev ne bomo v stanju zgraditi mogočne delavške organizacije.

Dne 22. feb. se je tu vršila konvencija michiganske soc. stranke. Nominirala je kandidata v državne in okrajne urade ter razpravljala o agitacijskem delu ter raznih problemih. V eksekutivo državne organizacije je bil izvoljen med drugimi Herman Rugel in v odbor okrajne organizacije Andy Grum ml., oba tukaj rojena Slovenci. —

Peter Benedict.

Odgovor L. Korošču

Pueblo, Colo. — Shod proti faističnim nasiljim v Italiji, ki se je vršil v tej naselbini že prej časa nazaj, ima še vedno svoje odmeve, ki niso prijetni. Shod ni bil to kar bi protestni shod moral biti, nameč, ni bil načelen protestni shod, in zdaj se pričakamo radi zmot, pomot, sodelovanja in nesodelovanja.

Br. L. Korošec vprašuje v Proletarcu dne 26. feb., kdo je bil dotični, ki je sklical prvi sestanek za prireditev protestnega shoda, ako ne predsednik "Oria"?

Ne vem gotovo, ali je br. L. K. bil na dotični seji "Oria", ko se je idejo sprožilo. Ako bi bil in če je poteku sledil, te daj vsem, da bi mene ne vtikal

v to afero. Opisal naj bi rajše, kdo je bil za shod in kakšno nalogu mi je dalo društvo, četudi sem bil proti shodu. Časten Ti spomin, Matt, so progi in družini pa moje globočko sožalje.

Odgovarjal sem že v Prosvetni, ko se je br. Fr. P. nekaj spodnik obme, in prisiljen sem pojasnjevati v odgovor na dopis br. K., četudi nerad pisram o tej stvari.

V K. dopisu je tudi rečeno, da bi lahko imelo pri omenjenemu shodu druš. "Orel" vplivno besedo. Brat dopisnik je bil svoječasno precej aktiven in se zanimal za delo in cilje na prednega delavstva, katero je gradilo SNPJ. On ve, da naše društvo ni sodelovalo na prireditvah skupno s klerikalci in da v tem oziru ni še nobenkrat prelomilo načel SNPJ. S tem, da ni bilo zastopano na dotičnem shodu s svojim govornikom, ni izgubilo na ugledu. Jaz ne rečem, da so vsi "Orlovi" člani enakega mnenja, toda društvo kot tako se lahko smatra za napredno in upam, da kot tako ostane.

Moje mnenje je, da je fašizem idejno vprašanje, zato proti njemu ne morejo protestni tisti, ki so z njim v direktni ali indirektni zvezi, in še manj oni, ki mu na kakršeni način pomagajo ali korigirajo. To se tiče klerikalizma. Protestni shod proti fašizmu mora biti torej idejen, in v ta namen bi ga morali voditi ljudje, ki so idejni sovražniki fašizma ter njegovih metod. Samo tak shod bi mogel ustvariti navdušenje in edino tak bi uveril ljudi, da se iskreno deluje proti fašizmu.

Boljše bo za nas vse člane in "Orla", ako se tisti člani, ki so nekoč navdušeno delovali v smislu načel SNPJ., zoper zedinjijo za delo v strogo naprednem smislu

Režimska stranka hvali dan pred večerom

Ko so dobila jugoslovanska podpora društva ter druge jugoslovanske organizacije v Chicagu vabilo, da pošljejo zastopnike na sestanek, v svrhu, da se začne z organiziranim odporom proti zavajальнemu delu kraljevaške reakcije, je postal gospode, ki misijo, da človek ne more biti jugoslovenski rodoljub če ni ob enem podanik in agent starokrajskega režima, strah. In ta jih ne bo tako kmalu minil.

Pokazali so ga tudi s poročilom o konferenci Jugoslavenskog Radničkog Vijeća, ki se je vršila 21. februarja v prostorijah Jugoslavenskog Prosvjetnog Udrženja na 18th St. ter Racine Ave.

Kolikor je meni znano, sta o njih prinesla "poročilo" v sovražnem smislu dva lista, nameč "Ameriški Srbobran" ter "Hrvatska". Oba sta režimska časopisa, poslušna organa konzula Kolumbatovića. Iz poročila je vidno, da sta imela na sestanku svoje pristaše, in to "čast" dajeta—na žalost—Slovenecem . . .

"Proletarci" ima lep običaj, da v polemiziranju z nasprotnikom objavi tudi to, kar piše in trdi nasprotnik. Tako ima čitatelj pred seboj oboznačen in čuje udarjanje obeh. Dano mu je na izbiro, da sodi. Tak način mi ugaja, zato predložim čitateljem v pouk, jezo ali zavavo "poročilo", kakor sta ga devetdeset odstotkov lažnjivo prinesla omenjena lista, ki še vedno pišeta: "naš kralj", "naša država", "Jugoslavija", "Naša kraljica", "naša vlada" (jugoslovenska) itd. Pod naslovom "Jedan fijasko lažnih Prosvetačev v Chicagu" sta priobčila sledeče:

Naljučeni svojim potpunim porazom medju čikaškim Slovincima, socialisti oko grupe "Proletarca", pokušali so intrigačnim načinom, da osnuju Jugoslavensko "Radničko Vijeće" u koju se hteli da uvrku Hrvati i Srbe, socialisti, društva Slovenske Narodne Potporne Jednotne in neka druga potporna in kulturna društva Srba i Hrvata.

Prije kratkog vremena uytilli su bili svima tim državnima proglašenim slovenačkom i srpsko-hrvatskom jezikom, u kojem su apeovali na država, da pošljau po dva svoja predstavnika na sestanek, koji će imati za cilj, da odredi smernice rada za pobijanje "škodljive propagande agencije jugoslovenskoga diktatorskoga režima pred jugoslovenskim narodom. (Prisutni Srbi i Hrvati odobravaju.)

G. Pečnik po tom iznosti, kako je socialistička grupa prigrabila i neopravданo drži fond od \$20.000 od sume od \$60.00, ki so Slovenci bili sabrali za republikanski fond. Na ovo oštrote protestuje gospodja Udović, da to "nije na dnevnem redu", te da o tom ne treba govoriti.

G. Bostić brani rad sadanega jugoslovenskog konzula, tvrdi, da je isti učinio mnogo dobra i da je sasvim prirođeno, da zastupa interese naše države. Iznosti, šta se je u Jugoslaviji činilo za vrijeme parlamentarne diktature, kad se ubijalo u skupštini, čega ne može biti u monarhističkoj diktaturi. On sam za sebe iznosti, da je u Chicagu 25 godina i da je bio član socialističke grupe pa je ponosan, što svaki nije, kad zna, kakav interes rukovodi njihov rad. Preporučuje, da se najprije odstrani diktatura socialističa u Slovenskoj Narodnoj Jednoti, pa da se onda govoriti o diktaturi u Jugoslaviji.

G. Brus preporučuje ovo isto i izražava mišljenje, da bi lahko nestalo socijalizma sedanje slovenačke grupe, kad bi im se dalo kakve monarhističke službe, kao što je bio službeni član i socialist Kristanom.

Kad je dalje u skupu primjećen g. Cvetkov, preporučio mu se, da se potruditi i sam stvara bojne armije, ako mu se hoče boja, a ne, da traži, da drugi za njega rade.

Tako se žalostno svršio zbor "Jugoslavenskog Radničkog Vijeća", jer su sazivaci kornočno ostali sami, pa su u muci zaključili, da sazove još jedan sestanak idućeg mjeseca, kad već nije uspjelo, da se sazove veliki protestni zbor, kako su namjeravali.

Iz tega "režimskega" poročila vidite, da je "Proletarci" med Slovinci v Chicagu odigrala. Skoro vse ima že v žepu gospodine konzul in prihodnje praznovanje "dneva jugoslovenske neodvisnosti in svobode" v Ashland auditoriju bodo tvorili Slovenci. Zadnji jih je bilo samo sto, ki so se ponizali med . . . podanike . . . Drugi podaniki so bili Hrvatje in Srbi . . .

Mi intrigiramo, pravijo agencije provokatorji v službi

Kdo intrigira? — "Podaniki" tekmujejo v dokazovanju "lojalnosti" in hlapčevstva. Konzulov vpliv v SNPJ.—"Diplomatski trik" proti Chas. Pogorelcu.—"Radnikov" molk pojasnjen

Sjednicu je otvorio g. Šuša. Kad so "nekoliko političarja" pokušali da iznesu cilj sastanka, prvi udarac im je zadan od strane g. Petrića, koji je tražio, da se objasni stavka po stvaku iz proglaša, i da se primjeroma dokazuje iznijete v tom proglašu. U istom smislu govore i drugi, šta odmah unosi nemir među socialističe, te odmah traže prijek postupak, da se odstrane vsi, koji se ne slažu s proglašom.

Na to g. Petrić raskrinkava g. Pogorelača na stavak o "agentima" diktature, te dokazuje, da je isti g. Pogorelač v avgustu 1930 bio dva sata v uredu jugoslovenskog konzula i tvrdio, da je diktatura potrebna Jugoslaviji i, da je on jedini izlazak iz političkog kaosa. Time se po mišljenju g. Pečnika sam g. Pogorelač identificirao s tim "agentima" diktature i treba, da o tom dade objašnjenje. Kad g. Pogorelač nijе mogao, da dade zadovoljavajući odgovor na ovo, ostali su u velikom čudu i zabuni prisutni socialisti.

Na to je ustao g. Zajc, da u smislu govora kritizira generalnog konzula povodom proslave Prvog Decembra i da napada slovenački časopis "Svobodu", koji je socialistički, izgleda, največja smetnja u njihovih planovih za zavajđanjem slovenačke javnosti, te iz tog razloga napada nekog urednika Kobala, da je tobož plačen od strane Konzulata. Traži, da se Pečnik i Brus odzraže sastanka.

G. Brus, kao delegat svoga društva, koga je poslalo na sjednico, odgovara, da ne će izći i kad bi trebao "police wagon" za odstranjenje, nego traži, da se već jednom pokaže u pravoj boji djelatnost slovenačkih socialističa pred jugoslovenskim narodom. (Prisutni Srbi i Hrvati odobravaju.)

G. Pečnik po tom iznosti, kako je socialistička grupa prigrabila i neopravданo drži fond od \$20.000 od sume od \$60.00, ki so Slovenci bili sabrali za republikanski fond. Na ovo oštrote protestuje gospodja Udović, da to "nije na dnevnem redu", te da o tom ne treba govoriti.

G. Bostić brani rad sadanega jugoslovenskog konzula, tvrdi, da je isti učinio mnogo dobra i da je sasvim prirođeno, da zastupa interese naše države. Iznosti, šta se je u Jugoslaviji činilo za vrijeme parlamentarne diktature, kad se ubijalo u skupštini, čega ne može biti u monarhističkoj diktaturi. On sam za sebe iznosti, da je u Chicagu 25 godina i da je bio član socialističke grupe pa je ponosan, što svaki nije, kad zna, kakav interes rukovodi njihov rad. Preporučuje, da se najprije odstrani diktatura socialističa u Slovenskoj Narodnoj Jednoti, pa da se onda govoriti o diktaturi u Jugoslaviji.

G. Brus preporučuje ovo isto i izražava mišljenje, da bi lahko nestalo socijalizma sedanje slovenačke grupe, kad bi im se dalo kakve monarhističke službe, kao što je bio službeni član i socialist Kristanom.

Kad je dalje u skupu primjećen g. Cvetkov, preporučio mu se, da se potruditi i sam stvara bojne armije, ako mu se hoče boja, a ne, da traži, da drugi za njega rade.

Tako se žalostno svršio zbor "Jugoslavenskog Radničkog Vijeća", jer su sazivaci kornočno ostali sami, pa su u muci zaključili, da sazove još jedan sestanak idućeg mjeseca, kad već nije uspjelo, da se sazove veliki protestni zbor, kako su namjeravali.

Iz tega "režimskega" poročila vidite, da je "Proletarci" med Slovinci v Chicagu odigrala. Skoro vse ima že v žepu gospodine konzul in prihodnje praznovanje "dneva jugoslovenske neodvisnosti in svobode" v Ashland auditoriju bodo tvorili Slovenci. Zadnji jih je bilo samo sto, ki so se ponizali med . . . podanike . . . Drugi podaniki so bili Hrvatje in Srbi . . .

Mi intrigiramo, pravijo agencije provokatorji v službi

režima. Oni seveda ne intrigirajo, ko groze Jugoslovanom v vsej svojih listih, da bodo moralni v armado, čeprav so američki državljanji, ako se vrnejo v Jugoslavijo in niso bili na nabor pri konzulih. Tudi to ni intrigra, da zdaj zahteva od vseh, ki se vprašali za američko državljanstvo, ali ki so že američki državljanji, da morajo najprvo dobiti dovoljenje od vlade v Beogradu, da smejo napraviti prehod iz jugoslovenskega v američko državljanstvo. Če ne store tako, tedaj jim američko državljanstvo ne bo nič pomagalo, ako pridejo v Jugoslavijo . . . In ako se bodo moralni tam s kom tožariti za doto, ali za grunt, ali će bodo imeli druge neprilike, bodo za Jugoslavijo veljati kot njeni podaniki, pa čeprav imajo z vsemi podpisi in pečati opremljen "drugih papir".

Presilno udani, klanjajoči se, poljubljajoč vam roke, klečoči in se enkrat zatrjavoc svojih agentov za škodljivo edinstvu ter kvarno interesom jugoslovenskega ljudstva, Vas lepo prosimo, da nam dovolite ustanoviti v Chicagu Jugoslavensko Radničko Vijeće.

Hop, još jedno čudo!

G. Petrić, po domačem Pečnik, je imel v rokah tipkan dokument od gospoda konzula Bogme, tako je bilo! In s tega črno na belem dokumentu je hotel cenjenim zborovalcem dokazati, da je pravzaprav Charles Pogorelec konzulov agent in bržkoven plačanec jugoslovenske diktature. Jasno, kot strela! "Tu imam," je reklo, "napisano je," in njevog sekundant je dodal: "da-co!" Pogorelcu je zmanjkal sape, nič ni mogel posjetiti, kakor je napisano v konzulovem "Srbobranu" ter podamenski "Hrvatski".

Ker tega niso storili, so zdaj "socialistični vitezi", ne da bi jim bile iz Beograda poslane medaje ter ordeni sv. Save. To se je nad njimi na sestanku 21. februarja maščevalo. Poročalec v režimskima listoma jasno in določeno izjavlja, da so bili celo predstavniki društva SNPJ. proti "socialističnemu vitezom". Prvi in sicer ustanovitelj pred jugoslovenskim narodom (Charles Pogorelec), kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obveščem, da na konferenci za pobijanje konzulovskega jugoslovenskega razkrinkaj Charles Pogorelca, kajti on je moj agent, on je bil pri meni, je klečal pred mano (Kobalu sem tudi že pisal o tem) in mi je zagotavljal, da so oni silno udani kralj in domovinu! S tem obširnim črno na belem pišmon se obvešč

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovenske Socialistične Zvezde

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.—
Inosemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedenja.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

DRAZNOTA IN ORGLJE

Ameriški dnevniški so imeli prošle tedne dan za dnem cele kolone poročil o sodnem procesu v Valparaisu, Indiana. Nekje v Garyju, Ind., so imeli pred par meseci mlađi ljudje "party". Dobili so vina in žganja ter pili. Ničesar čudnega ter prav nič izrednega v tem. Mladina vse povsod v tej deželi ima zdaj na svojih privatnih "zabavah" pijača, kar je to moda. Mladina družba v Garyju se je napila. V takem stanju so šli širje fantje ter eno dekle v avto, kar se tudi običajno dogaja. Mladina se danes ljubi največ v avtomobilih. Ali slučaj v Garyju je končal tragično. Fantje, prežeti spolnih strasti ter polni alkohola, so dekle posili, medtem jih je umrla, vozili so mrtvo več ur okrog in jo nato pustili nago pri nekemu zdravniku.

Reporterji so se veselili, in ne zamanj, kajti dobili so material, kakršnega ljudstvo "hce". Po preiskavah se je začelo obravnava, najprvo proti glavnemu krivcu, mlademu fantu, ki ima kakih 22 let. Prosekutor je zatrjeval, da je oboženec dekle posili ter jo nato umoril. V svoji pohotnosti so si nasičevali strasti z njim, saj je njegovi tovariši, način jih je pisanost začela minavati v obšlih jih je skočil, kaj je z dekletom, ki ne da več znaka življenja iz sebe. Sli so k zdravniku, ki je ustreljil, da je mrtva. Pustili so jo pri njemu in pobegnili.

Vse tako, kakor v šund-romanu in ljudje čitajo z lažnimi očmi. Zagovornik oboženca je zatrjeval s pomočjo svojih prič zdravnikov, da je dekle že dolgo tega izgubil nedolžnost, torej o posilstvu ni govora. On trdi, da se je udala prostovoljno. Bila je učenka v višji šoli. V obrambi fanta je slikal njo za nemoralno, pohotno bitje. In ljudje so se trli v sodni dvorani ter s slastjo požirali pikantnosti.

To ni prvi in ne zadnji sličen slučaj. Mladina ima svoje orgije in svoje "razmere". Le, da pride redkokdaj do takega konca, kakor na "partiji" v Garyju. Najbolj pokvarjena je mladina v takozvanih boljših krogih. Dasi šolana, ali pohajajoča v šolo, živi se za uživanje in sport. Sport, igre potlenost, pijača. Drugo je praznina.

Nobeni deželi na svetu ni prigrala kapitalistična vzgoja mladine tako daleč na rob praznute kakor v tej deželi. Hooverjeva komisija za raziskovanje ravnotnosti ter zločinstev jamra in tarna nad pokvarjenostjo, ki se zajeda med mladino. Vzrok seveda ne vidi. Ni bila najeta zato, da jih najde.

Ameriški šolski problem je istotako stvar, ki jo stranka dveh imen—republikanska-demokratska—ne bo rešila.

NAMENI IN CILJI J. D. S.

Pred vojno so bili slovenski, hrvaški in srbski delavci v Chicagu enotno organizirani. Danes so razdeljeni. Skozi to vrzel so pokukali ter se rinejo skozi razni ljudje, ki zasledujejo svoje personalne ambicije, ali pa uganjajo politiko, ki je delavstvu kvarna.

Na iniciativi oseb okrog "Novog Svetja" je bil nedavno ustanovljen Jugoslovanski delavski svet (Jugoslovansko Radniško Vijeće), ki ima za cilj zbrati okrog sebe vse na predna hravščka, slovenska in srbska društva, udruženja in klube ter napredne jugoslovanske kulturne organizacije.

Program Jugoslovanskega delavskega sveta vključuje: Negovanje prosvetnega dela med Jugoslovani. Boj proti zavajalcem, ki tirajo naš narod v Ameriki v duševnost podanistva sedanjemu režimu v Jugoslaviji. Propagiranje zedinjenja vseh jugoslovenskih provinc na Balkanu v demokratično državo z moderno socialno zakonodajo. Delovanje za koristi jugoslovenskih naseljencev v tej deželi.

Vsako društvo in vsak klub v Chicagu, ki želi koristiti delavski stvari, odnosno sodelovati v akcijah, katerih smoter je pomagati jugoslovenskemu ljudstvu, storiti pameten krok, ako se pridruži Jugoslovanskemu delavskemu svetu, iz katerega se razvija nova centrala našega delavstva v Ameriki, prilagljena sedanjim razmeram in odnosajem.

NOVE STAVBE V CINCINNATI-JU, OHIO

V sedanji depresiji sta bili v mestu Cincinnati, O., podvzeti dve veliki gradnji, namreč Carew Tower na levi na tej sliki, ter nova Union postaja (spodaj), ki bo stala sedemdeset milijonov dolarjev. Cincinnati je važno železniško križišče ter veliko industrialno mesto z okrog 500,000 prebivalci. Gradnje počela h poslopij kolodvorov in podobnih zgradb, katere so skozi zimo toliko oblubovali, so v drugih mestih večinoma že vedno oblubile. V Cincinnati se je za omejitve brezposelnosti posebno zavzel mestni komisar, ki upravlja mesto, s svojim odborom, toda par javnih zgradb ni moglo zapelitite velike rezervne armade. Toda tudi nekaj je bolje kot nič, posebno sedaj, ko je stavbna industrija takoreč v zastaju.

na stežaj svoje koloje majhni kliki ljudi tu v Milwaukee, s Spartakom na čelu, ki so zri vsaki priliku blati in zasmehovali naše članstvo ter druge rojake, ter naravnost lagal ter tako škodovali našim narodnostnim in drugim ustavnim. Vedite, da Spartakov skupina šteje ke večjemu 1 odstotku milwaukeeških Slovencev, drugi so takšnim odrešenikom obrnili hrbit. Upam, da bo Vaš list "Proletarec" v bodoče zavzel bolj prijateljsko in nepristransko pot napram našim članom in naseljencim v obči — drugač v resnicu ne morete pri načrtovati dosteni zaslom. To tako v prijazno pojamilo.

Joseph Kopušar,

tajnik društva Sloga št. 1 JPZS.

V pojasnilo na to pismo najpripomnimo, da v "Proletarju" ni nihče zasmehoval članstva JPZS. Sloga, niti drugih rojakov. Proletarec je gojil in gojil do milwaukeeške naselbine, kadar do vsake druge napredne naselbine, prijateljstvo in jasno nudi sodelovanje.

Spor v Milwaukeeju se ni dogodil po naši krividi. Kdo in čemu ga je največ povzročil,

pove v takih slučajih zgodovina na največkrat šele potem, ko je slika že dovoj oddaljena in se strasti bojev ter mrzne polezejo. Nam je žal, ako društvo št. 1 smatra "Proletarca" zdaj JPZS. Slogi neprijašen list, oziroma za neprijateljski list društva št. 1 ter naselbine. Ko se ozračje sporov v naseljini izčisti, bodo svoje mnenje o "Proletarju" gotovo spremeniли, kajti ta list se ni z ozirom na prijateljstvo do JPZS ter milwaukeeške naselbine v ničemur predragačil.

Banovčev-Šubljev koncert v Waukeganu odložen na prihodnjo nedeljo

Zbegan in začuden je izobraženi Anglež gledal zamotane pojave. Kako se deli nacionalno bogastvo? Zakaj so veleposestniki vedno bogatejši? Kako vplivajo stroji na delavce? V kakem razmerju so si cene in meza? Kaj je sploh blagovna vrednost? Kako se določa te cene? Odkod pride zemljiška renta? Ali je carina na žito koristna ali škodljiva? Ali bodo cene in meza padale, ako se odpravi carine? Ali naj vlada buržuazija ali pleštvost? Mesto ali dežela? Zakaj nastaja sovraštvo med delom in kapitalom?

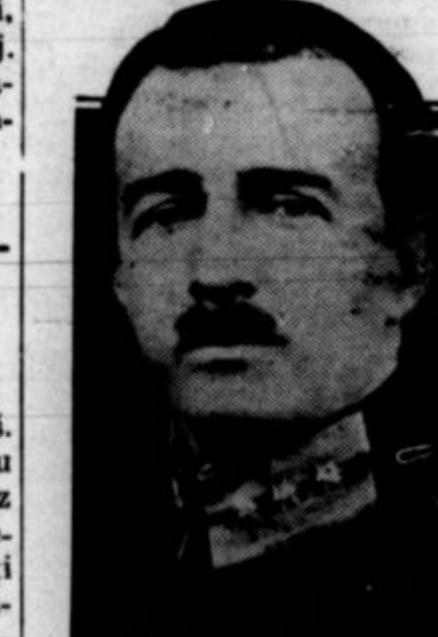
Na vsa ta vprašanja je Ricardo skušal odgovoriti. Izšel je iz židovske rodbine, zgodaj se je posvetil kupčiškemu življenju, je obogatil, vendar se je posvetil znanstvenim študijam, zlasti na rodnu gospodarstvu, ki ga je obravnaval s svojim teoretičnim duhom in v napetem, koncentriranem slogu.

Njegov nauk lahko na kratko orisemo, kolikor pride v poštev za našo temo, sledi:

Družba sestoji iz treh razredov: zemljiških posestnikov, industrijskih kapitalistov in delavcev. Razred zemljiških posestnikov živi od zemljiške rente, delavci od meze. Kapital je gonilna sila produkcije, torej tudi družbenega življenja. On vzdržuje delavski razred in razred zemljiških posestnikov. Vrednost je urejujoče načelo delitve v produkciji nastalega bogastva. Središče Ricardove ekonomike je zatorej vrednostna teorija, ki jo definiramo sledi:

za produkcijo množina dela je osnovna in meritna vrednost. Vrednost je naravna cena; obe sta identični s produkcijimi stroški; drugačna je tržna cena, na katero vpliva pomjanjanje in pospeševanje in druge vsakratne okoliščine, vendar pa vedno teži k naravnim ceni (vrednosti). (Dalje prihodnj.)

Kralj Zog in njegove skrbi

Glavna skrb albanskega kralja je, kako se varovati rojakov, ki strežejo po njegovem življenju. Druga skrb je ženitev. Predno je postal kralj, je imel ženo mohamedanske vere, katero pa je pustil, ker ni plave krvi. Misli je, da si dobi nevesto na kakem važnem evropskem dvoru, pa se ga menda "princeze" branijo, ker jim ni za dvorno življenje v Tirani. Ko je prišel kralj Zog meseca januarja na Dunaj, da si utrdi s pomočjo dunajskih zdravnikov zrahljano zdravje, je začel veseljati in se tudi zaljubil, kakor so poročali listi. Oprijel se je neke Franciške Janko, ki je po poklicu igralka.

Služba kralja Zoga I. torej ni težka, je pa "nevarka". Albanija ima s svojim pustolovskim kraljicem velike stroške, toda se ga bo težko odresila, ker ima Mussolinijevi varstvo.

Kadar vam "političar" zatrjuje, da bi vsak kralj, če bi le imel priliko, vedenje, da je pred vami človek, ki krade, dasi bržkone po postavah, katere so si v svoj prid in v protekcijske zase prikrojili tatovi.

KARL MARX

Njegovo življenje in njegov nauk.

Spisal M. BEER.—Prevod C. ŠTUKELJ

(Nadaljevanje).

V. MARKOVA EKONOMIKA.

1. Ricardovo delo.

V uvodu tega spisa smo skušali pokazati Heglov vpliv na Marx. Kar je bil Hegel za Marx na filozofskem polju, to je bil zanj Ricardo na gospodarskem. Razumevanje Ricardovega dela je torej za ocenjenje Marxove ekonomike prav tako potrebno kakor razumevanje Heglove dialektike za Marxovo zgodovinsko in družabno naziranje.

David Ricardo (rojen v Londonu 1772, umrl 1823), je bil pravi gospodarski teoretik industrijske revolucije Velike Britanije v letih 1760 do 1820. Prehod Velike Britanije od agrarne v industrijsko državo je samo po sebi umevno rodil nešteto problemov, pregrupacij, razrednih bojev in križ, ki so zahtevalo točnega razjasnjenja. V njegovih spisih, zlasti v njegovih "Principles of Political Economy and Taxation" (1817) se prečita gospodarsko in politično življenje srednjega veka, ki ga je obvladala, kakor smo pravkar omenili, industrijska in poljedelska revolucija; doba preobrata rokodelskih obrti, uničevanje kmetov in malih obratov, presejanje prebivalstva v mesta, razvoj produktivnih sil, kakršnih ni bilo niti slutiti, hitrega dviganja zemljiške rente in žitnih cen, padanja cen tovarniškemu blagu, podostrujočega se konfliktu med buržuazijo in pleštvom. Razen tega so prišle napoleonske vojne, ki so povzročile cel niz socialnogospodarskih pojavorov, ki so bili podobni današnjim: hitro dviganje cen življenjskim potrebščinam, siloviti mežni boji, ludistično gibanje (nasilno uničevanje strojev po delavcih), povečanje nezamenljivega papirnatega denarja, inflacija itd.

Zbegan in začuden je izobraženi Anglež gledal zamotane pojave. Kako se deli nacionalno bogastvo? Zakaj so veleposestniki vedno bogatejši? Kako vplivajo stroji na delavce? V kakem razmerju so si cene in meza? Kaj je sploh blagovna vrednost? Kako se določa te cene? Odkod pride zemljiška renta? Ali je carina na žito koristna ali škodljiva? Ali bodo cene in meza padale, ako se odpravi carine? Ali naj vlada buržuazija ali pleštvost? Mesto ali dežela? Zakaj nastaja sovraštvo med delom in kapitalom?

Na vsa ta vprašanja je Ricardo skušal odgovoriti. Izšel je iz židovske rodbine, zgodaj se je posvetil kupčiškemu življenju, je obogatil, vendar se je posvetil znanstvenim študijam, zlasti na rodnu gospodarstvu, ki ga je obravnaval s svojim teoretičnim duhom in v napetem, koncentriranem slogu.

Njegov nauk lahko na kratko orisemo, kolikor pride v poštev za našo temo, sledi:

Družba sestoji iz treh razredov: zemljiških posestnikov, industrijskih kapitalistov in delavcev. Razred zemljiških posestnikov živi od zemljiške rente, delavci od meze. Kapital je gonilna sila produkcije, torej tudi družbenega življenja. On vzdržuje delavski razred in razred zemljiških posestnikov. Vrednost je urejujoče načelo delitve v produkciji nastalega bogastva. Središče Ricardove ekonomike je zatorej vrednostna teorija, ki jo definiramo sledi:

za produkcijo množina dela je osnovna in meritna vrednost. Vrednost je naravna cena; obe sta identični s produkcijimi stroški;

drugačna je tržna cena, na katero vpliva pomjanjanje in pospeševanje in druge vsakratne okoliščine, vendar pa vedno teži k naravnim ceni (vrednosti). (Dalje prihodnj.)

NEPRIJETNA USILJIVOST

Upton Sinclair je napravil mnogo za ameriške komuniste. Dovoljeval jim je, da so smeli rabiti njegovo ime in marsikateri svoji akciji. Imeli so ga v "odboru" Mednarodne delavske obrane in celo komunisti v Evropi, predvsem v Nemčiji, so se naslanjali na njihovo ime v svojih proglašilih v kolektah. Upton Sinclair je aktiven član socialistične stranke, toda iz simpatij ter ljubezni do ruske revolucije je storil veliko tudi v prilog komunistov. Ti so ga izrabljali in končno je Sinclair komunističnemu odboru v Berlinu sporočil, da njegovega imena na svojih proglašilih ne smejo več rabiti, razen ako mu preje pošlo je v pregled besedilo. To zahtevo so ignorirali in tedaj je Sinclair poslal nanje javno zahtevo, da s tem prestanejo.

V "zahvalo" je kmalu zatem priobčil ameriški komunistični list "Daily Worker" na prvi strani z velikim naslovom vest, da je postal Sinclair "orodje vojne propagande proti sovjetski Rusiji."

Sinclair je listu posjal kratko pismo, v katerem je dejal: Pravilen naslov v vašem listu se bi moral glasiti: "Upton Sinclair ne mora biti nikomur za orodje."

"VSAKDO BI KRADEL..."

Kadar vam "političar" zatrjuje, da bi vsak kralj, če bi le imel priliko, vedenje, da je pred vami človek, ki krade, dasi bržkone po postavah, katere so si v svoj prid in v protekcijske zase prikrojili tatovi.

MAKSIM GORKI:

POVEST O ZLOČINU

I.

In nekega lepega dne je dejala mati, prav ko sta obedovala, Vanjuški Kusin:

— Vanja, vsekakor boš moral iti v mesto. Vanjuška je molčal. Lupil je vroč krompir, šobil ustnice in si pihal v prste ter jezno migal z obrvimi.

Mati mu je gledala v okrogli mladenički obraz, vzdihnila, pa se enkrat, to pot tiše dejala:

— Od doma boš moral, zares — —

— In potem? — je vprašal Vanjuška, predevajoč krompir z ene roke v drugo.

— Vzemi sekiro in pojdi!

— Takih s sekiro je že itak več kot preveč!

— No, pa vzeml lopata . . . Sedaj bodo pričeli kmalu prevažati led v kleti . . . Seveda, tu lahko sekira drevje, tam pa zopet kaj drugega! Veš, in tako se boš nekako preživel. Kar pojdi, Vanja!

Vanjuška bi šel zelo rad v mesto. Pa ni hotel dati stariki niti z zlogom prav. V teh dveh tednih, odkar mu je umrl oče, je postal samostojen. Na pogrebščini je privikrat pili žganje, ne da bi mu kaj oporekal zaraditegn. Sedaj pa ti hodi v posli kakor petelin, na obrazu mu je skrb in svoji materi je odgovarjal kratko, odsekano — prav kakor je bila njegova navada.

Po kosišu je nameravala mati krpati svoj kožuh, Vanjuška pa je zlezel na peč, se nekaj časa pretegval, navsezadnjem pa je vendarle ogovoril mater:

— Koliko denarja imaš?

— En rubelj in šestdeset kopejk.

— Šestdeset kopejk boš dala meni!

— Čemu ti bodo?

— Za pot!

— Torej pojdeš . . . ?

— Da — —

— Ej! Le pojdi Vanjka! Kdaj nameraš oditi?

— Jutri.

Ko se je zdanilo, ga je mati blagoslovila s podobo svetega Nikolaja, ki je bila okovana z bakrom. Vanjuška se je leno priklonil, zatankil sekiro za pas, si potegnil kučno čez uše, se plosko udaril po bedrah in dejal:

— Torej, marš! Adijo!

Bog te čuvaj, Vanja! Bodи previden in ne zaupaj meščanom! Ogibaj se jih, zakaj zviti so! In žganja ne pi! . . . Cuvaj se!

— Ze dobro!, je ogovoril Vanja, sunilkučno na uho in stopil na cesto.

Bila je še tema. Ko se je po desetih korakih ozrl na materin klic, je ni nič več razločil. Slišal je samo njene besede, ki so v jutranji tihoti čudno glasno zvenele.

— Žganje te lahko ugonobi, Vanja . . . Da se mi ne pečaš z onimi ženskami v mestu . . . Lahko dobiš od njih hudo bolezen kakor nič.

— Adijo!, je zaklical Vanjuška.

Potem pa mu je postaleno nenačoma hudo v srcu. Ker je moral od matere, iz svoje vasi, iz svoje napoldoprde koče. Obstal je in prisluhnih . . . Bilo je vse tih, mati se je vrnila v kočo. Vzidnil je, potem pa je stopil v tih, neslišno temo, v katero se še ni zajedla zarja.

Ko je hodil takole preko polja, je premisileval: Mogoče pa se mu bo v mestu nasmehlja sreča — — Mogoče bo zasluzil lepe denarce . . . Misil je na Vasilija Šamofovo. Spomladi bi prišel domov in bi se vzela . . . Videl jo je pred seboj: okroglo, močno, čedno . . . Ha, če pa pride za hlapca k kakemu bogatu trgovcu, tedaj seveda ne bo vzel Vasilise, temveč kako mestno dekle. In je tako hodil zatopljen v misli. Za njim je zagorelo nebo, goste sence okoli njega so počasi splahnele in na sneg so padli prvi bledi žarki zimskega solnca. Sneg pod nogami je štiral glasne in nekako bolj veselo. Vanjuška je pričel peti. Kopejke so žvenketale v žepu in v popevko pesmi so krožile misli in sanje bočnosti.

Hodilo se je dobro. Sneg na cesti je bil gladek in se ni oprijemal škorenj, mrzli zrak je tiščal globoko v pljuča in jih napajal z močjo in prijetnostjo, modra daljina je ležala vsa lepa in pokojna pred njim ter ga klicala in vabila. Nekaj ljudi, ki so mu prišli nasproti, ga je gledalo prijazno in dobro. Ivje se je obesilo na njegove, komaj vidne brke. Vanjuška je našabil zgornje ustnice in je ves zadovoljen škilil nanje. Zdele so se mu dolge in lepe . . . Velik, črn krokar se je ošabno sprehajal ob poti. Vanjuška je zaživigal. Temni ptič pa mu je izizzavalno pomeziknil in se je bolj približal cesti. Vanjuška je udaril z rokavicami ob dlani, da je počilo kakor da bi ustrelil. Ptič se ni zmenil.

— Hudič!, je zamrmral Kusin in je pospel korak.

Opoldne, ko je prehodil že več ko polovico poti, se je pričel zaganjati veter v sneg. Tenki oblački suhega snega so se pričeli dvigati, sedaj tu, sedaj tam, zdvijali so preko polja, se zaletavali drug v drugega in qispavali Vanjuško z mrzlim, belim pršcem. Bas pred nogami se je večkrat dvignila cela drhal snežink, kakor da bi mu hotele zastaviti pot. Potem pa je zopet udaril veter v hrbet, kakor da bi ga hotel potiskati naprej. Daljavo so zakrili temni oblaki, veter je dirjal preko zemlje in zametaval sledi, dirjal je ob cesti navzgor ter žalostno — zateglo tulil. Ljudje in konji, ki so ga srečevali, so se pojavljali in izginjali kakor kamni v vodi. Vanjuška je zaprl oči in se je rinil kakor slepec skozi hruumenje in žalostno pesem zimskega viharja. Občutke je imel, kakor da se mu trgajo boki, noge so postale silno težke . . . Opotekajoč je gazil sneg in razkačene misli so padače na mater: Ona doma lepo na toplem, jaz pa — —!

Postal je tako truden, da mu je ostala samo ena sama misel še: Čimpreje priti v mesto, pogreti se v topli sobi in popiti kozarec čaja. Hodil je z upognjenim hrbotom in povezeno glavo kakor vol in ni opazil ničesar okoli sebe, dokler ni zaslišal skozi hrup viharja zategnjeno tuljenje fabriške siren. Tedaj je obstal, se zravnal in oddahnil. Vzel je iz žipa denar, ga vtaknil v usta pod jezik, da ne bi njegov žvenk zapeljal ljudi v mestu v skušnjave.

Skoši sivo snežno pregrinjalo je videl mestno kakor težak oblak, ki se je usedel na zemljo. Zvonilo je k večernicam. Veter je nosil mrmičjo zvoka zvonov po zraku in razpršil njih bronasto pesem. Vanjuška se je odkril, prekrižal in dejal predse:

— Torej tukaj se mi zna nasmehniti sreča . . .

II.

Ko je stopil v krčmo, mu je bušil v obraz gost, vlažen zrak in mu posnel z njega mraz in ivje, kakor da bi šel kdo s toplo mokro cunjo preko lic. Modrikast, judek dim se je valil pod nizkim obokanim stropom in je grizel v oči; duh po žganju, tobaku in prežgani slanini je drezal v nos. Hrušč v tem brlogu je bil velik. In od vsega tega se je pričelo Vanjuški prijetno vrtni v glavi. Počasi se je prerival med mizami in si iskal prazen kotiček — pa ga ni staknil. Vsepovsod so sedeli vozniki rdečih obrazov, zapiti, napolnagi rokodelci. Vsakovrstni capini, oblečeni v cuje, so opazovali Ivana z radovnimi, zlovoljnimi, tatinskimi pogledi. Neki suhi dolg in lisijo brado mu je požmrknil, mu pomolil svojo roko in dejal:

— Zdravo, sinko! Prisedi semle!

Vanjuška mu je obrnil hrbet ter z ramo zadel v sili okroglo žensko. Imela je živoreča lica in temne obrvi, kakor brke velike.

— Pazi vendar, bedak! je zakričala nanj s hreščecim glasom.

V kotu, bližu vhoda, pod večno lučko ikone je sedel pri mizi en sam gost. Vanjuška je pristopil k njemu.

— Lahko prisedem?

— Le daj!

Kusin se je usedel, si odpel kaftan in dejal:

— Mnogo je gostov!

— Tu jih nikoli ne zmanjka.

— Si z dežele?

— Da . . .

— Iščeš dela — ?

— Kajpak!

— Ne boš dosti opravil!

— Ah!?

— Prav nič. Že tri tedne sem tu . . .

— Nič zaslužka — ?

— Nič! Lahko pogineš!

Ob mizi je smuknil natakar urno in gibčno kakovit karščarica.

— Čaja bi rad!, je zaklical za njim Vanjuška, potem pa pričel svojega tovariša natancje ogledovati. Imel je mogoče petindvacet let. Na sebi je imel mastno, strugano jopicu, ki je bila nekoč ženska last. Bil je dolg in suh človek in je sedel sključeno nad mizo, kakor da bi hotel prikriti drugim svoj od koga spačen obraz, na katerem ni bilo ne brke ne obrvi. Večkrat je sunkovito zravnal vrat in uprl svoje velike oči v Kusina, kakor da bi hotel na njem bogekaj razbrati. Ko je opazil, da ga tudi Kusin ogleduje, se je nasmehnil s tenkimi ustnicami in spregovoril:

— Imel sem kožuh — pa sem ga zajedel. Imel sem tudi kučno! Samo škornji so mi še ostali . . .

Stegnil je izpod mize dolgo nogo, obuto v razdrapan čevlj in je pristavl:

— Kmalu bodo tudi ti prišli na vrsto — veš, zamenjam jih za drobiž!

(Dalje prihodnjič.)

Veliko zanimanje za Banovčev in Šubljev koncert v Chicagu

Na koncertu 1. marca v Milwaukeeju sta imela Banovčev in Šubljev polno dvorano po-

SVETOZAR BANOVČEV

poldne in zvečer. Posebno, ko sta izvajala večerni del programa, je bila udeležba sijajna. Enako zanimanje vladala na njun koncert v Chicagu, ki se vrši v nedeljo 22. marca v dvorani CSPS, 1126 W. 18th St. Prične se ob 3. popoldne. Vsled slabih časov so vstopnice samo po 75c. Priporočamo vam, da si jih nabavite v pred-

ANTON ŠUBLJEV

prodaji. Imajo jih v prodaji mnogi rojaki in rojakinje.

Spored vsebuje precejšnje število domačih popevk ter operne arje, ki jih bosta pela v kostumih kot opera pevca in igralca.

Pridite zgodaj, da si zagotovite dober sedež. Dvorana bo odprtta ob 2:30 popoldne.

To bo bržkone poslednji Banovčev nastop v Chicagu, ker odpotuje kmalu v domovino, in ob enem bo to v tem mestu prvi skupni nastop Banovčeva in Šubljev. Njunemu petju se boste divili in samoobsebi je umevno, da bo imel vsakdo obilo duševnega užitka.

Pripravljali odbor.

Tretje dejanje se zopet vrši na sodniji. Inspektor pesti namisljene cigane. Najbrž bi se varuh postave izmuzali iz zigate s temi cigani, ako ne bi oroznik medtem prinal prave ubegle cigane, ki jih je polobil. Ravnko so se namisljenci cigani poslavljajo, padejo notri "ta-pravi" kakor bomba. Kako se dejanje konča, pridi-

V Detroit pridejo cigani

Bežite, tecite, cigani gredo, v rujavih bisagah otroke neso.

Detroit, Mich.—Cigani! Kdo se jih ne spominja? Cigani z vsemi mogočimi talenti! Godci, mešetarji, preročevalci vremena, in sreče. Najboljši kseft pa jih je beracenje. Zelo ljubijo domače živali. Ako ne premorejo konj, pscv in mačk, imajo vsaj usi. In pa otrok koliko imajo! Brez njih bi si ciganov sploh ne mogli misiliti. Pripravljeni so na vse lumparje, ali vzliz temu noben mislite. Vsepravajo v vsevprek zatrjujejo svojo nedolžnost.

Taki cigani pridejo v nedeljo 15. marca na oder Radničkega doma na 1349 E. Ferry Ave. V igri "Cigani" sodeluje nad trideset oseb. Imata tri dejanja s štirimi slikami. V priporoča jo klub št. 114 in 115.

Prvo dejanje se godi v malen slovenskem trgu na sodniji. Starem sodniku se muditi v mestu, zato pivedene cigane po starih avstrijskih paragrafih hitro obsodi. Mladi avskulant, ki bi se rad iznebil svoje ljubice, pa na prošnjo posodi cigane, da gredo igrati v goštinstvu, kjer potujejo "Rokovnjača".

Drugo dejanje se vrši v goštinstvu. Stražnik, ki paži na cigane, se zaveruje v predstavo, cigani pa izrabijo lepo priliko in pobegnejo. To je seveda popolnoma po cigansko in nič hudega. Pride naznanilo, da se v kratkem oglaši sodni inspektor, ki pregleda poslovne sodnije in take stvari. Avskulant, ki je cigane posodil, je v strahu, kaj bo, če inspektor ne dobi ciganov v zaporu. Zato izda stražniku povelje:

"Zjutraj ob 9. morajo biti cigani v zaporu, dobiti jih kjer hočete." Ampak kdo bo ponosni iskal cigane! Domisli si pa, da bi inspektorja lahko premotili. V ta namen je pridobil potupočne igralce in ljubico avskulanta, da pridejo na sodnijo markirat "cigane".

Tretje dejanje se zopet vrši na sodniji. Inspektor pesti namisljene cigane. Najbrž bi se varuh postave izmuzali iz zigate s temi cigani, ako ne bi oroznik medtem prinal prave ubegle cigane, ki jih je polobil. Ravnko so se namisljenci cigani poslavljajo, padejo notri "ta-pravi" kakor bomba. Kako se dejanje konča, pridi-

Publicistski odbor.

Elyske novice

Ely, Minn.—Pravzaprav priča na koncu pota — napred od nas so le gozdnne steze proti Kanadi, ki je blizu (toda kanadska pijača pa je daleč od nas), torej čeprav smo na koncu železniške proge, pa tudi drugače zelo zagrjeni, je prosperiteta pobegnila od nas — ne vem že, kdaj je to bilo. Moreče se motim, kajti eni pravijo, da gospod Prosperitet je priča nikoli ni bilo.

Eni rudniki obratujejo tu štiri, eni pet dni v tednu. V bližnjem kamnolomu delajo dva do tri dni. Tako vidite, da zdaj ni več potrebno delavcem boriti se za skrajšanje delavnika, kajti skrajšale so ga kompanije same. Hudič je, da so še bolj skrajšale plače. Pa še nekaj je, kar človeka sili, da kolne. Zdaj, ko dela štiri dni, mora nakopati povprečno vsak rudar toliko rude, oziroma izvršiti toliko dela, kakor prej v šestih.

Cetudi smo na koncu pota — napred od nas so le gozdnne steze proti Kanadi, ki je blizu (toda kanadska pijača pa je daleč od nas), torej čeprav smo na koncu železniške proge, pa tudi drugače

Adam Milkovič:

SUŽNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa

iz Proletarca pridržuje avtor.

(Nadaljevanje.)

V podstresni sobici je Madalena napisala pismo in naročila hišni gospodinji, naj ga zjutraj na kak način odpravi na označeno mesto. Potem sta z Ramonom natovorila kovčeg in izginila z vedno jokajočim črnim otrokom v noč.

Se preden je veliki kazalec na uri obkrožil enkratno pot, je vozil polnočni vlak v kotu tretjega razreda našo trojico skozi temno noč.

V tem času je sedel Burov za kamenito mizo in se žejno oziral po prihajajočih gostih. Trojica golobradih mladeničev se je privabilo mimo njega. Eden izmed njih, ki je imel na spodnji ustni pripeljen ogrek, je vtaknil pred starcem roke v žep in se smejal.

"Kaj me gledaš, dete?" je siknil Burov skozi zobe in premeril zibajoče se figure.

"Ej, ta vaša brada, oče, je gotovo že zaspala, kaj?" se je zagugal fant.

Tisti hip je pianil starec kvišku, zgrabil, izvica za vrat in ga zračnim potom posiljal na tretjo mizo, kamor se je udobno usedel na polne skodelice vroče kave.

"Tazi ti pokažeš pobalin!" je stisnil skozi zobe starec in zopet sedel za svojo mizo. Da nista v tem hipu vstopila dva stražarja, bi nastal pretep, tako pa so se razburjeni in opečeni ponocnjaki kmalu pomirili, in slapec je zopet udaril po strunah gitare. Burov je stisnu pesti! "Koliko opazis radi njegove brade! Kamor stopi, zijajo vanjo! Najraje bi si jo strgal raz obraz, skočil pred vse in jim pihnil: Evo me, nisem starec, pa tudi če vijgil, se ima do takih ijudi spostovanje. Smravci!"

Nagnil je skodelico s kavo in mrko pogledal biele figure. "Bolje je, da molčim," je zamrkal. "Sedaj mora priti dražestna Marie, moja hči bo — zunaj jo bom prizel in ša bova na lov." Plaho se je oziral po kazalcih, ki so takrat tako tiho bežali po krožni ploskvi. Kaj, ko bi je ne bilo?

Danilo se je.

"Prokleto!" je zarežal Burov po izpitih obrazih ponocnjakov, ki so bledi, drugi zamazani od prahu in pijače zijali vanj iz vseh koton. Vstal je in odšel.

"Pretkana!" je pjunil na pragu, "ne bo je!" Oziral se je po ulicah, se oziral po mračnih obrazih — zaman. Ni je bilo, njegovo upanje je mahoma utonilo v težkih slutnji.

Se tisto predpoldne se je vrnil. Povpraševal je točaja in mu popisal damo. "Moja hči je," je rekel, "ali ste jo kaj videli?"

Točaj je molčal. Segel je v žep in pomolil starcu belo pismo.

Burov je zasadil vanj prste in upri oči v nejasne vrstice.

Spoštovani g. Burov!

Jako me veseli, da sem se spoznala z vami. Dovolite, jaz sem dotična cirkuška podgana ... Obžalujem, da mi je moj mož Ramon Marondini prepovedal se z vami sestajati in ga loviti ...

Ako ste se dolgočasili, vas bo prav gotovo razvesilito to pismo. Bodite uverjeni, da se vas mnogo spominjata.

Madalena in Ramon Marondini.

Dobre četr ure je Burov neprestano bulil v pismo. Sramoval se je samega sebe. Tolika prevara!

Stekel je na ulico, stisnil desnico in zaklel vanjo; "Vrag! Držala si že plen — ostal ti je papir ... Naprej!" se je ojunačil. "Naprej na lov. Zašel je v gnečo brbjajočim ljudi se prerival, kakor pobesnel, dokler ni hipoma obstal in zavpil: 'Stoje vi!'

Ljudje so se ozrli, eden izmed njih je skočil v stransko ulico, starec je hitel za njim ...

14.

"Desetisoč frankov bo pogoltnilo morje," se je nemirno prestopal po sobi gospod Mover in sprijel roke na hrbitu. "Nič odgovora na pismo! Kaj ko bi ..., obstal je in pribil pogled v gladki parket."

"Ko bi tvojo kupčijo kdo drugi prevzel?" se je ironično prismejal v sobo gospa Hedy. "E, dragec, kar je živo, ni mrtvo! Piščeta se skočajo sama v razbeljene lonce in živina tudi ne koraka sama po smrt k mesaru!"

"Torej tudi ti dvomasi v uspeh?" je dvignil Mover pogled v soprogovo.

"Jasno, popolnoma jasno," je ubijala ona upanje v soprogovo.

Mover se je čutil tisti hip poraženega. Obstal je sredi sobe, nato pa zmanjšal s pestjo.

"Ne, ne to mi ušla lisica. Desetisoč frankov, da se sestavi s tvoimi tisočakov hočem položiti pred te Hedy. Čakaj, ni se konec mojih moči."

"Ha-ha-ha," se je glasno nasmejala v njegov obraz soproga, da ga je stresio do mozga. Ta trenutek je sklenil, da ne odneha preje, dokler ne stopi pred njo in ji položi na mizo kruno uspeha, desetih tisočakov.

Nekaj dni pozneje je iskal poti. Pogledal je še enkrat na naslov, ki mu ga je bila dala

v tistem pismu, zavil potem na desno in po dobri uri hoda dospel v udrito ravnico. Izmučen od dolge hoje je prisopihal pod grič. Tu je! je šepnilo vanj. Kako ga bo sprejela?

"Kakor že," je zamahnil z roko, "glavno je, da sem pri njej. Kdo vraga naj bi jo našel tem gnezdu?" Brez oklevanja je nadaljeval pot. Stopal je po griču, si otiral pot in premišljeval. Časih je za hip obstal, si očelil obleko, poravnal lase in zopet stopil naprej in se naprej, dokler ni dosegel vrh. Odahnih se je. Na drugi strani je klopotalo mlinško kolo. Ubral je bližnjico, skakal čez jarke in skale, dokler ni ves zaspljen obstal pred visokim človekom, ki je stal pred mlinom. Bil je bel po obrazu, kakor, da je pravkar prilezel iz močnate vreče.

"Dober dan," ga je pozdravil Mover. "Bo že kako," je odvrnil mlinar in premiril sopiročega tujca. "Koga iščete gospod?" je vprašal po kratkem molku.

"Dovolite," je stegnil Mover desnico, "jaz sem Peter Argoso, soprog Madalene Argoso, ki biva tu pri vas; pokličite jo . . ."

Mlinar je mrko otiral z očmi zbeganega tujca. "Vi ste soprog? Kateri? Prvi? Drugi? Tretji? . . ."

"Kako, kako?" osupne Mover. "I nu, prvi soprog? Drugi soprog?"

"Njen soprog sem, prvi njen soprog," je povdaril Mover.

"A tako!" prikima mlinar. "In?"

"Pokličite jo, prosim."

"Ne morem," odkima mlinar. "Mnogo je že tod mimo preteklo vode, odkar je odpotoval s svojim drugim soprogom."

"Kako?" je odskočil Mover, "ona se je poročila?"

"To ni nič posebnega," ga je hotel tolaziti mlinar, "dandanes se pari vse navskriž."

"Lepa reč," se je ugriznil Mover.

"Poščite si tudi vi drugo ženo," je menil mlinar in si strkal predpasnik, da se je kadilo daleč okoli mlina.

"Kam sta odpotovala?" je zakašljal Mover, ko se je najadel prahu.

"K morju," je odvrnil mlinar in hotel oditi.

"Čakajte, gospod," ga je počastil Mover, "vzemite tole!" Pomolil mu je bankovec.

"Danesh ne prodajam, še ni zmleto," je menil mlinar.

"Vzemite, pravim," je silih vanj Mover.

"Imate vrečo s seboj?"

"Ne razumem vas," je upadla Moverju roka. "Povejte mi še kaj."

"Aha!" se je začudil mlinar, "ja, ko je pa pri nas tako malo novic, gospod. In še to, kar človek pove ali stori večkrat ni prav."

"Povejte mi samo to, ali dobro veste, da sta odpotovala k morju?"

"Kakor sem kupil, tako prodam."

"Torej je resnica, da sta odšla?"

"Menda že," je stopil mlinar čez prag. Mover je obstal. Njegov trud je bil zaman. Vendar, do morja ni daleč, še je čas. Tisti hip se je mlinar na pragu obrnil.

"Kako pa to," je rekel nazaj, "da ste ji onegavili črnega otroka?"

"Kaj?" je odskočil Mover, "otroka? Črnegata?"

"Kot hudič," je pristavil mlinar.

"Kaj?"

"Uh, taka sramota za mojo hišo!" Mlinar se je obrnil in zaklenil vrata za seboj.

Ko je Mover uvidel, da je trud, še kaj ujeti od mlinarja na uho zaman, je jadrno odhitel v vas. "Porocena!" je godrnjal, "in otroka ima in še črnega! Moj Bog, kako je to mogoče? Tem bolje," je sklenil glasno, "čim več jih je, tem lažje bo zasledovanje. Na prej!"

Par dni kasneje, je prejela njegova soproga Hedy pismo sledeče vsebine:

Predraga Hedy!

Lisici na sledu. Desetisoč frankov prinesem, zlatka. Za čas povratka ne vem. Kupim si konja, hitrejši bo od lisice ...

Vroče te ljubi

Mover.

Gospa Hedy je vrgla prečitano pismo po mizi, stopila k ogledalu in nadaljevala tojeto.

"Doroteja!" je čez čas poklicala služkinjo.

"Izvolite?"

"Kadar ugledate, da prihaja gospod Leander Duray, mi to takoj naznamite! Pristavite si k oknu stol, da boste večja in glejte po ulici."

Doroteja je v znak poslušnosti upognila hrbenico in se podala na opazovanje.

Kazalcii na uri so bežali. Gospa Hedy je sedela v fotelju in se zamislila. Leander Duray! Impozantan človek! Človek nadnaravnih moči; lep, skratka prikupljiv po obnašanju in zunanosti! Kolika razlika med njim in Moverjem! V tem hipu je v kuhinji padla Doroteja s stola.

"Milostiva," je zastokala in se postavljalna na noge, "gospod Leander Duray prihaja."

(Dalje prihodnjic.)

CHAPLIN V ANGLIJI KRALJEVSKO SPREJET

Charles Chaplin, slovenski filmski igralec, po rodu Anglež, je pri svojem nedavnem prihodu v London doživel sprejem kakor v Angliji malokdo. V Angliji in Evropi v slopo nem je Chaplin smatrana za artista, kakršnih je malo v Ameriki in Evropi. Razun telega je Chaplin na glasu kot intelektualec, ki so med filmskimi igralci redki. Ob tej prilici je Chaplin obiskal pisatelja G. B. Shawa ter premijera MacDonalda. V ovalu je

Newburški cirkus

Cleveland, O. — Nove sorte

"cirkus" smo imeli 28. feb. v Slov. del. dvorani. Izvor ima v dopisih z gotovih strani in napadih na soc. klub ter socialiste sploh. Ker smo bili v lokalnih listih večkrat ozmenjani, smo s. A. Kužniku, ki se je v to ponudil, dovolil, da po klice prizadetega dopisnika na debato, češ, s tem se bodo pojmi zjasnili in razsodni ljudje bodo izprevideli, kaj je na stvari.

Rad ali nerad moram priznati, da pri nas niso vsi ljudje razsodni in tudi ne vsi toleranti.

Prvi debator, pozivnik, je govoril tolerantno, toda izmed poslušalcev so se čuli pritajene opombe: "Po kaj pa je on prišel sem! Dol bi ga vrgli! In podobne pripombe.

Ko pa je nastopil protivnik in zadel udrihati s svojo nestrpnostjo po vsem, kar je naprednega in socialističnega, so mu nezavedni ljudje aplavdirali.

Pamatni ljudje niso hoteli dalje prisostovati komediji ter so umaknili iz dvorane.

Ko človek opazuje tako-le maso, se vprašuje, kje je še delavska izobrazba? Izgleda, da bomo še dolgo v suženjstvu in da sedanj sistem še dolgo skoraj neoviran izkorisci neuko rajo. Žal, da morajo radi nezavestnih trpeti tudi zavedni organizirani delavci. Slednji imajo vsaj zavest, da skušajo v prid delavskega razreda storiti vse najboljše.

Clovek.

Dop ...

nam pošljite agitatorja v to svrhu?

Tu imamo organizacijo, ki se največ uveljavlja, namreč "Club Slovenia". V pravilih ima, da dobiva na svoje predstave govornike, ki so glavna atrakcija, tudi nepravili, nadutno osobje s svojo ohlapno moralno, malomestna elita, potuoči igraci, rokovnici in mladi vojski. Avtor je vpletel v igro tudi mnogo pevskih točk, kupletov in plesa, kar daje delu še poseben efekt.

"Dramatis Personae" steje nad trideset oseb. Poleg satire je igra prepletena tudi s pristnim slovenskim humorjem.

Med dejanji bo občinstvo zavaboval s. Nograšek s svojimi kušnji, Mrs. Petrič pa pojava "Cigarska sirota". Glasbene točke dirigira s. Berlisg. Vstopnice gredo kot "Hot cakes"; v predpredaji stanejo 50c, pri blagajni pa 60c.

ljube naša povprečna dramska dela. V igri sodelujejo poleg

članov, ki so glavna atrakcija, tudi nepravili, nadutno osobje s svojo ohlapno moralno, malomestna elita, potuoči igraci, rokovnici in mladi vojski. Avtor je vpletel v igro tudi mnogo pevskih točk, kupletov in plesa, kar daje delu še poseben efekt.

"Dramatis Personae" steje nad trideset oseb. Poleg satire je igra prepletena tudi s pristnim slovenskim humorjem.

Med dejanji bo občinstvo zavaboval s. Nograšek s svojimi kušnji, Mrs. Petrič pa pojava "Cigarska sirota". Glasbene točke dirigira s. Berlisg. Vstopnice gredo kot "Hot cakes"; v predpredaji stanejo 50c, pri blagajni pa 60c.

Dramski odsek klubov J. S. Z. Detroit, Mich.

vprizori v nedeljo 15. marca
v RADNIČKEM DOMU na
1349 East Ferry Avenue

PO IGRI PLES IN PROSTA ZABAVA.

sijajno komedijo s petjem v treh dejanjih

"CIGANI" [GIPSIES]

Med dejanji dueti in kupleti.

Pričetek točno ob 3. pop.

VSTOPNINA:
V PREDPRODAJI 50c
PRI BLAGAJNI 60c.

IGRA IZBOREN ORKESTER.

Reports and Comments

TIMELY OBSERVATIONS

What is the matter with the American banking system? This is a question heard everywhere. Our banking system, in fact our whole capitalist system needs readjustment. It is collapsing. In 1930 over 1300 banks failed, with liabilities amounting to \$908,157,788. In one week of November 1930, 124 banks scattered over 10 states failed. In one day of that same week, 51 banks went bankrupt. Within the last 10 years 600 banks closed their doors, involving deposits of approximately two billion dollars.

It can be clearly seen that our banking system is faulty when bank officials can wreck banks and waste depositors' money. Many have lost every hard earned dollar for which they slaved a life time. Meanwhile, our financiers and legislators get into a "huddle" and await the next crash. Their money is safe and sound, but the working-man is the one who suffers always. What is the matter? Is it dishonest and incompetent bank officials or is it caused by the present economic depression? Why do banks of other nations weather the worst storms, while American banks fail by the hundreds every year?

Mr. Robert P. Scripps, editorial director of the Scripps-Howard newspaper writes in an article, "Case against capitalism is strong and job are insecure". Mr. Scripps is not complaining but is disclosing his opinions. Thru careful study, he finds that the Marxian theories are proving to be correct and that throughout the western world the industrial system, based upon individualist capitalism, is a failure. Mr. Scripps traces the history of our present economic and social system and declares that, its future is at stake; that it may be replaced by a Soviet or Fascist form with a Stalin or Mussolini at its helm, unless drastic remedial measures are undertaken at once.

We find the whole world observing the experiments of Russia, with unusual nervousness, because they fear that it may result in success and threaten the existence of our imperial-capitalist institutions. Thus, we find the U. S., France and Great Britain and other imperialistic nations ready and armed to the tooth. They are ready to crush the hope of every workingman for a new institution which may bring social and economic security and freedom to a suffering starving and exploited mass. Individualism and democracy will not

survive the industrial and scientific revolution unless the capitalists meet the demands of the wage-earners for security in employment. Just as sure as capitalism succeeded feudalism so will socialism take over its reign.

John Kutch, Canonsburg, Pa.

Our Day of Variety

A combined program will be sponsored by the English division in conjunction with club No. 5 JSF Saturday March 14, at 8 P. M. The program includes a clarinet solo by Anthony Bombach and a piano recital by Anthony Turk. Speakers for the evening will be comrades Jane Fradel of Latrobe, Pa., and Anna P. Krasna of Parkhill. Two plays will be presented. A one act comedy in Slovene "Vedež" and "What Price Coal" a short English drama.

In behalf of the club, we invite everybody to attend this affair and help make it a success. Tickets for adults, if bought in advance are 40c and 20c for the children. Entrance fee at the hall will be 50c and 25c respectively.

The next regular meeting of the English division of club No. 5 JSF will be held Sunday March 15th. Members, don't fail to attend. Bring that new member you have promised.

Our "May Day" celebration will be held on May 2nd. For further details watch "Proletarec" and "Prosveta".

Frances Langerholc, Johnstown, Pa.

"Vedež" Replaces "Micika"

A change in the program of branch No. 5 JSF has been made. Instead of "Micika", the Slovene comedy "Vedež" will be played. The last minute switch was made to lighten some of the burden for the players because of the limited time. No changes in the English part of the program have been made. "What Price Coal" will be the real attraction for our people because it portrays the living picture of coal miners, their duties at work and their hazardous battle for existence.

Our folks in and about Johnstown are invited and requested to visit us at the Franklin Boro Hall Saturday March 14, where these plays will be produced. Admission for adults will be 50c. Children will be admitted for 25c.

John Gabrenya, Johnstown, Pa.

Gipsies in Detroit

The dramatic section of Socialist clubs JSF, will present, on Sunday, March 15, one of the best satirical comedies in three acts "Cigani" (Gypsies). The "Dramatic Personae" will include real Gypsies, imitation Gypsies, wandering actors, Court house attaches, small towns people, young soldiers, gangsters etc. Over thirty people in all. The play also includes many beautiful songs, marches and Gypsy dances with orchestra. The Gypsies are very humorous, all the way thru and the play is something entirely different. Judging from rehearsals the actors will make a splendid showing. Price of tickets now is 50c. At the door they will be 60c. The play will take place at Radnički dom (Workers Home), 1349 Ferry Ave. Dance will follow.

Publ. Com.

Wrestling With Problems of Unemployed

Temporary unemployment relief cannot remove the fundamental causes. Bread lines and lodging houses do not lessen the number out of work. Responsibility for social justice cannot be evaded by charity. Contrary to the reports of our capitalistic papers that overproduction, or the market crash, or the ten year cycle are the causes for the great mass of unemployed. Machine production and the low purchasing power of the working people are the causes.

Machines displace men. Instead of shortening the hours of labor and increasing the wages so as to keep in step with the new inventions, the capitalist laid off men and cut the wages of those they kept in their employ. That is why we have our great army of unemployed.

This message should be spread throughout the nation. Every organized worker should be a messenger. The men who profit by the present industrial distribution surely won't do this for us, for that would be endangering their own business. Wages must be increased and hours reduced if the unemployment problem is to be properly dealt with. The best plan is to revolutionize our industrial system and have government ownership.

Everybody is doing something to relieve the unemployment situation. Millions of dollars are raised—in newspaper headlines. Jobs for millions are created—again in newspapers. Many committees are chosen to study the unemployment problem. Politicians and prominent citizens

are exerting themselves to get on the front page.

But what are we going to do after we pass the crisis? Unemployment may not be as large as at present, but it is bound to stay with us. What are we going to do then? Why not be a booster for unemployment insurance? That is the only constructive dealing with the problem, and is far better than charity, bread lines or flop houses.

Citizens committees listed ten policies for industries at their meeting at Madison, Wis. Their aim is making the policies to reduce unemployment. They are:

1. Maintenance of predepression wage levels.
2. Institution of a five and half day working week.
3. A 50 hour maximum working week.
4. Greatest possible reduction of overtime work.
5. Use of 3 shifts in continuous operations.
6. Earliest possible employment of a full force.

7. Immediate increase of force to stock up on material which will be needed immediately.

8. Immediate stocking up to stimulate business.

9. Immediate undertaking of repairs and improvements.

10. Greater use of public employment offices by employers to aid workers in finding work.

All of these are meaningless for the workers.

A 4 cent gasoline tax has passed

Imenik zastopnikov "Proletarca"

CANADA.

East Windsor: George Matesich.

CALIFORNIA.

Los Angeles: Frank Novak.

San Francisco: Joseph Koenig,

COLORADO.

Crested Butte: Ant. Slobodnik.

Pueblo: Fr. Boltezar.

Somerset: Anton Majnik.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Zaitz, Fr. Udovich,

Fr. Benchina, Chas. Pogorelec,

Anton Andres.

Gillespie: John Kralin.

La Salle: Frank Martinjak in Leo

Zevnik.

Mascoutah: John Biskar.

Oglesby: Frank Novak.

Springfield: Jos. Ovca, John Goršek.

Staunton: A. Avsec.

Virden: Frank Stempihar, Fr. Ilersich.

KANSAS.

Arma: Martin Gorenc, Anton Sular.

Gross: John Kunstelj, John Sular.

Mulberry: Joseph Pillich.

West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit: R. Potočnik, Jos. Klarich,

Peter Kisovec Peter Benedict, Joe

Anžiček, Frank Cesec, John Zornik.

Fraunik: Frank Zagat.

MINNESOTA.

Juli: Max Martz.

Chisholm: Frank Klun.

Juluth: John Kobi.

Ely: John Teran.

Crosby: Fr. Novak.

MONTANA.

Klein: A. Miklč.

Red Lodge: K. Erznožnik.

NEW MEXICO.

Raton: J. Kopriva.

NEW YORK.

Gowanda: James Dekleva.

Little Falls: Frank Gregorin, Fr.

Petaus.

OHIO.

Akron: John Sianovec, Leo Bregar.

Bridgeport: Jos. Sny.

Barberton: John Jankovich, Lovrenc Frank.

Cleveland: John Krebelj, Anton

Jankovich, Karl Trinastic.

Collinwood: Frank Barbic in Louis

Zgonik.

Conneaut: Joseph Sedmak.

Girard: John Kosin, John Tancek,

Anton Dobrovolec.

Glencoe: Alibina Kravanja.

Kenmore: Joseph Jereb.

Lisbon: J. Bergant.

Mavnard: Andy Zlatonec.

Pawtucket: Anton Vehar.

Newburgh: Peter Segulin, Jos. Lever.

Niles: John Plahtar.

Warren: Eugene Mikul, Fr. Modic.

PENNSYLVANIA.

Acosta: Geo. Kristell.

Aliquippa: Geo. Smrekar.

Ambridge: Martin Habich.

Bon Air: Peter Bukovec.

Braddock: John Rednak.

Bridgeville: Joseph Tome.

the state senate by a good margin. This looks encouraging. It will likely pass the lower house, too. I hope it goes through quickly so that work on the grade crossing can be started at once. The bill, if passed, will set aside \$3,500,000 to match funds supplied by the railroad companies for the separation of grade crossing. This would help to ease up the unemployment situation, for it would give work to several thousand men.

Europe is awakening to the fact that the Soviet Union five year plan is being gradually realized. With Russian industrialization growing rapidly, the European capitalists realize that the success of the plan will prove the ruin of capitalism. If the standard of living will be raised above those of the capitalistic countries, Russia will not need any propaganda, since the facts will be very plain to see, no matter how ignorant the observer may be. The capitalists are in fear. May their exploitation be short lived.

Tony Kamniker, Milwaukee, Wis.

PARSEVAL SEDEMDESETLETNIK

Nemški konstruktor August von Parseval je praznoval januarja to leto svojo sedemdesetletnico. Gradil je zrakoplove na moderni bazi že leta 1878-1906 za nemško armado. Na tej sliki ima vzorce svojega prvrega vojniškega balona. L. 1912 je bil imenovan za profesorja zrakoplovbe na berlinski tehniki.

Missed His Guess

"But you guaranteed that this watch would last me a lifetime."

"I know—but you didn't look very healthy the day you bought it."

He Said No More

Smart Man (boarding car): "Well, Noah, is the ark full?"

Conductor: "Nope. Only one jackass so far. Come on in."

Take Them Out of Politics

Enemies of public ownership affect to believe that the public ownership of any utility or industry means putting it in politics. Of course, they couldn't be expected to tell the truth. If they did they would have to admit that public ownership takes industries out of politics, as nearly as it is possible to do so. They will be in politics as long as they are privately owned.

The railroads and the power utilities are in politics up to their necks, as are the other privately owned industries also. Why the big lobbies, if they are not in politics?

Is there any postoffice lobby? Does the postoffice contribute to the old party campaign funds? If not, why not? Because it is publicly owned and is not in politics. If it were privately owned, it, too, would be in politics.

The way to take the railroads and the other utilities and industries out of politics is to take them over and make them public property.

And this is not saying that publicly owned industries are perfectly managed or that they do not suffer sometimes from political manipulation. But, when they do, it is because the other industries are not yet socialized, not because these industries themselves are socialized.

Take Muscle Shoals as an example. Such as it is, it is owned by the public, but the privately owned power interests want to prevent it from being developed, and that is the reason it

PROLETAREC

NO. 1226.

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., MARCH 12, 1931.

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXVI.

"RECOGNIZING LABOR"

Every new administration at Washington feels it necessary to "recognize" labor by a few appointments to office. The same is true of many city administrations. Of course, it is kind to even "recognize" Brother Labor considering that he counts for so little in politics. On the other hand, those who are "recognized" are those who faithfully help the professionals.

Once installed in office the "labor leader" must repay his benefactors and Secretary of Labor Doak is doing his bit to justify "recognition" by Hoover. Limited and inadequate as the Wagner bills are with reference to unemployment they are a gesture in the right direction. Doak himself supported the proposals before he entered the Cabinet. As soon as he became a member of the Administration he adopted Hoover's policies and urged amendments to disembowel them. Even the labor chiefs at Washington are aghast at this fruit of "recognizing labor".

But this is not the end of Doak's service to reaction. His department is responsible for illegal raids of workers of foreign birth, thus reviving the terror of the Wilson Administration. Working class gatherings are the victims of these raids. Suspects are seized without warrant; the Bill of Rights being used as a footman by Doak's agents.

However, nothing better can be expected. Labor is not "recognized" by the politicians of capitalist politics without a price and that price is that the appointee shall use power against the workers and help to gut any legislative proposals however mild they may be. Evidently Hoover knew what he was doing when he "recognized" Doak.

MORTALITY IN HARD TIMES

Reports say that suicides increased in 1930. They would. They always increase when times are harder than usual. Men are driven to desperation by unemployment or by the impossibility of meeting their bills when employed or in business. Their troubles undermine their stamina, so that men who never would have believed that anything could drive them to physical self-destruction nevertheless resort to it in order to get away from it all.

Paradoxical as it may seem, deaths as a whole have decreased during the harder times.

This, the doctors say, is due to the fact that men did not have the wherewithal to engage in degenerative practices as much as theretofore. A sad commentary upon human will power and human status in general. The right kind of a human being takes better care of himself when he has more money to do it with. In the long run material conditions are going to become continually better, and men will have to learn to stand prosperity, and to spend their money and their leisure in self-improvement instead of self-debasement—else the race itself will degenerate and die.—Milwaukee Leader.

WHERE TIMES ARE SOFT

Play this on the old ukulele: Domestic corporations in January paid \$567,866,546 in cash dividends. This is a gain from \$536,313,416 paid in December, according to the Standard Statistics Co. of New York city. Electric light, gas, telephone and telegraph, public utilities, led with \$134,656,947. Banks paid \$58,379,319 and railroads \$51,981,400. Stockholders in investment trusts, holding and finance companies were paid \$30,113,803.—Max Hayes.

ROMAN HOLIDAY

A NOVEL
by Upton Sinclair

A MERICA since the World War—the Roman republic after the destruction of Carthage—how much alike were they? History repeats itself; Luke Faber, the hero of this unusual tale, swings back and forth between the two civilizations, and cannot be sure which is real and which is a dream. Strikes and labor revolts, "red" conspiracies and deportations, farm problems, speculation and hard times, feminism, divorce and prohibition—is it Rome or is it America? A poignant love-story and a cutting social satire are woven into the pattern of this new-old adventure.

PRICE \$2.50

Order from

PROLETAREC

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

Our Doings Here and There

By John Rak.

Comrade Frank Crosswaith, now on a speaking tour for the Socialist Party, will be in Chicago from March 20 to March 26 inclusive. He will give a series of lectures to various organizations that have engaged him. Branch No. 1 JSF in conjunction with the Bohemian comrades have arranged to have him speak Wednesday evening, March 25, at the SNPJ Hall. John Collins, socialist candidate for mayor of Chicago, is also listed as a speaker for that evening. Admission is free. Everybody invited.

Thursday night, March 12, is the regular meeting of the English division of branch No. 1 JSF. Comrades Katherine Beuk and Vera Malovar will give a short talk on Milwaukee's city administration while John Kopach and John Rak will mention what's going on in Chicago. Members not having as yet accounted for tickets of the February 22, can pay the secretary at this meeting. Invite your friends and have them become members of our branch.

The dramatic committee of branch No. 1 JSF produces three plays annually. Their date of Sunday March 22, on which they were to stage a drama, has been granted to Anton Subel and Svetozar Banovic, two opera singers, who will render a joined concert at the CSPS Hall. Following their concert the committee will sponsor a dance with Johnny Kochavar's orchestra playing. Admission tickets for this concert and dance can also be bought at the office of Proletarec.

In Springfield, Ill., the dramatic section of branch No. 47 JSF will produce "Old Sins", a 3 act Slovene comedy, Sunday, March 22, at the Slovene Home. In Chicago this play well satisfied the audience and kept them laughing throughout the entire performance. Treat yourself to a good comedy by seeing "Old Sins".

Several young couples held a gin party in Gary, Ind., quite some time ago in which the young folks consumed a couple of gallons of heavy intoxicants. The party ended in the death of one of its participants. Now

The exportation of machinery has been steadily growing since 1922, and last year's export was 25 per cent greater than 1928, says the United States department of commerce. Every machine shipped abroad means that a foreign market is supplied by local factories, rather than by importing goods made by American mechanics. With this invasion runs the establishment of foreign branches by American capitalists who are now manufacturing goods abroad that were formerly produced by 500,000 American workers.—Max Hayes.

Pays Big

According to the audit, made by Price, Waterhouse & Co., of the accounts of the municipally owned power and light department of the city of Los Angeles, the surplus earnings for the year ending June 30, 1930, were \$4,224,498.82.—Public Ownership.

Imagination

A visitor to an asylum saw a patient using a dry brush on a piece of canvas. "What does that represent?" "The flight of the children of Israel from Egypt." "Where are the children of Israel?" "They have left." "Where is the Red Sea?" "Rolled back." "Where are the Egyptians?" "They're expected any minute."

MORE ENGLISH
ARTICLES ON PAGE 7.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

A year ago we were only able to speak of unemployment insurance as a thing of the future; at least, it seemed as something far away. Developments within the year however, have brought us closer in realizing what unemployment insurance really means. The drafting of a model bill by the Socialist Party and pushing it so that it has already reached five State Legislatures is the present achievement. Whether it shall pass to be voted upon by the legislators, is dependent upon the pressure placed upon the State Senators and Representatives, especially upon the committees considering these bills. It is the duty of every citizen with or without a job to urge the State Senator and Representative of his district to vote for this measure. One of the proponents of the bill says, "we are asking for the workers that which is given every horse or mule in bad times. Food and a place to sleep; that's all." This is logical. We must unite to force this issue to the floor. We must act at once; before the bill is killed. Don't lay down and expect the next man to do it all. The issue is vital. You want help. Will you help yourself? This is your chance.

Just such a bill has been proposed at the Illinois Legislature by Rep. Otto A. Buck and the big business interests are on the job to "kill" it. The bill provides that any single person out of employment would receive not less than \$12.00 per week insurance and a married man 10% above that. The state and the Corporations would share the premiums equally. On the job you Illinoisans. Send you letters at once. If you know not your representative write to Mr. Buck at Springfield.

Exactly the same is the feeling about our Socialist Party. A year ago—and today. What a difference. Good results and the indicator says, "going stronger every day". Interest, enthusiasm, spirit and work has made it such. Let us instill these fundamentals into every local of our Federation too. The lax days are back of us. The days of work and unity are before us. We must answer it. Now—not tomorrow. Our people need our Party. We must deliver it to them.

Several young couples held a gin party in Gary, Ind., quite some time ago in which the young folks consumed a couple of gallons of heavy intoxicants. The party ended in the death of one of its participants. Now

Child Labor

For a time there was a decrease in child labor, but the period of so-called prosperity gave employers the chance to increase it again. It kept increasing until about the middle of 1930 when the slump halted the process as it has halted the process of employing grown-ups.

The southern states are the worst sinners in the exploitation of the children. Southern chivalry is conspicuous by its absence. It always was a fake anyhow. Southern employers, the "best people", do not hesitate to make little children, both girls and boys, work long hours in factories, when they should be in school or at play.

But the north has plenty of sins to keep it humble. There is not a state in which the child labor laws will not stand great improvement.

The hope of the workers, in this as in other respects, lies in the development of labor's industrial and political power. Build up the unions. Build up the Socialist party. These can bring the pressure to bear which will result in better laws.

One way in which the workers of England are tackling this problem is by increasing the compulsory school attendance age from 14 to 15. This will keep many boys and girls in school who would otherwise go into industry and jeopardize the jobs of adults. It will serve the double purpose of giving the boys and girls a better education and also easing up the unemployment of adults.

While we mentioned Subelj and Banovic, we must repeat that their combined concert will be held Sunday March 22, 1931 at the CSPS Hall. Socialist Club No. 1 has sub-leased the hall for the afternoon to these songsters but the club will hold a dance in the evening. Johnny's boys will play. Tickets are 75 cents.

While we should do everything possible to get better child labor laws, we must not forget that the problem cannot be completely solved this side of Socialism—for it is only under a system of public ownership that school children could be given an opportunity to connect short-time manual labor with their mental studies and gain a rounded education without throwing adults out of jobs or lending themselves to exploitation for private profit.

Milwaukee Leader.

Poor Advice

"Dad, gimme a penny." "Son, don't you think getting pretty big to be asking for pennies continually?"

"Well, I guess you're right, dad; gimme a dollar!"

groups. They must learn to support more firmly and unitedly those that are trying to build. They must not take it as a matter of course but must get in and take sides where it will do most good. The opposition to the builders would still be hindered if our friends and members were more alert. You must drop your laxness, and take up the clarion call to work steadily with your builders.

ANOTHER SHORT SESSION GOES INTO ADJOURNMENT

THE BLIND GOD

The ancient Greeks had a proverb that Pluto, the God of Hades (Hell) and Wealth, was blind.

The rich in all ages have always been blind—blind to the sufferings of the common masses.

The Roman nobility was blind to the oppression of the people and Rome fell.

A French nobility was blind to the people's cries for bread, and the French nobility fell.

King George was blind to the protest of the American colonies, and he lost them.

Czar Nicholas was blind to the conditions of his Russian subject, and he fell.

Through all ages, the rich have only been able to see the good things that money will buy. Wealth has always been blind to the milling, complaining masses below.

History has told the same story repeatedly, and today it is the same old story.

The rich of America, in their own lifetime, have the lesson of Russia, but Pluto, as ever blind, does not see—does not understand.

In every country of the world where laws are being passed to care for the aged; where efforts are being made to relieve unemployment, it is the organized workers who are responsible and who deserve credit for those measures.

In every country, blind Capital fights every measure that means better wages, better hours and better conditions for the workers.

In America, the blind god of wealth does not see the suffering in the drouth-stricken areas. He does not see protesting millions of unemployed in the cities.

Wealth develops a greed for more money, for more power; that has ever been and will ever be. An intelligent working class expected no aid for suffering humanity in America's famine-stricken districts. It has not expected any aid for the millions of unemployed in the cities.

Wise, crafty, and greedy wealth is raising money to help unemployed in the cities, but not out of wealth's pocket. No sirree! That comes out of the pockets of workingmen still fortunate enough to have jobs.

Unemployment—that is not a problem it is a condition. Every workingman knows that it is machinery that is throwing him out of work. Every capitalist knows the same thing.

Every worker knows that by decreasing hours you can increase the numbers of employed.

The capitalist knows that also, but he knows something else. He knows that America, or any other nation, cannot keep the workers of that nation at work, if they are to confine their sales to that one nation.

The capitalist knows that if any one country in this machine age is to have prosperity, it must capture a big share of the world's markets.

A Labor government in England knows that if it pushes up the wages of the British worker, it will result in increased prices and decreased sales outside of England. A lost foreign market will mean still greater unemployment.

Socialists of Germany know that the same conditions hold good there.

The Communists of Soviet Russia know that by only improving the living standards of their people very slowly, while flooding the world markets with the products of their rapidly expanding industry, can they hurry up the collapse of capitalism.

In America we try artificial means to control world markets. We put up a tariff wall to keep out cheap foreign products, and the foreign countries affected put up identical walls to keep out American goods.

We change our immigration laws to keep out cheap labor and our American industrialists close their factories in America and open new factories at the very sources of this cheap labor.

Blind American Capital sees no poverty in America, but it does see a rapidly developing war for world markets. It sees that unemployment in America is encouraging rapidly decreasing wages. It knows that decreased wages in America may help increase sales outside of America.

In this war for world markets, national boundary lines are disappearing. The industrialist becomes an internationalist and moves his factory to where labor is cheapest.

Capital is blind to working class conditions in any country. Under our present cut-throat competitive system, there is no hope to raise the workers' living standard; to eliminate unemployment and take care of our aged, until the conditions and the wages of the world's most illiterate and backward workers is raised.

We have been nationalists, and capitalists force us to become internationalists. Most of us have had race prejudices and world capital will force us to drop those prejudices. We are reaching the point where International Labor will have to pool strength and finances to fight capital in those industries and in those countries where conditions are worse, be it India, China or America.

The forces of labor must consolidate industrially and politically. We must wipe out petty differences for bigger battles. Capital is blind; in Capital there is no hope. It looks like labor's old slogan, "Workers of the world, unite; you have nothing to lose but your chains, and everything to gain," is the right one after all.—The American Miner.

The Ridiculous Paradox

Nothing stands out so clearly in the present worldwide depression as the fact that the present social order has outlived its usefulness and should be changed into one that will fit the conditions.

Is it not the height of absurdity that millions should go hungry and half-clothed and badly housed because too much food, clothing and building materials have been produced?

An overproduction of goods of all kinds would, under a sensible social order, be a blessing instead of a curse. No one would lose employment on account of it, but all would work shorter hours and have more leisure time for physical recreation and mental development.

There are two obstacles that stand in the way of faster evolution toward such a state of things. One is the selfish interest of a comparatively few rich and semi-rich people who now live by taking the earnings away from the masses themselves. If these two obstacles could be overcome, the ridiculous paradox of starvation in the midst of plenty would vanish.

—Milwaukee Leader.